

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Sara Andersson

Val av betalningsmetod vid
internationell handel –ur en
svensk exportörs synvinkel

Examensarbete
20 poäng

Professor Lars Gorton

Förmögenhetsrätt

HT 2003

Innehåll

SAMMANFATTNING	1
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Bakgrund och syfte	5
1.2 Avgränsningar	6
1.3 Metod och material	7
1.4 Disposition	7
2 REN BETALNING	9
2.1 Allmänt	9
2.2 Reglering av ren betalning	9
2.3 Förskottsbetalning	11
2.4 Kreditbetalning	13
2.5 Tillvägagångssättet vid ren betalning	14
2.5.1 Banköverföring	14
2.5.2 Betalning med check	14
3 DOKUMENTINKASSO	16
3.1 Allmänt	16
3.2 Dokumentinkassoförfarandet	17
3.3 Internationell reglering	19
3.4 Nationell reglering	22
3.5 Betalningsvillkor vid dokumentinkasso	23
3.5.1 D/P (Documents Against Payment)	23
3.5.2 D/A (Documents Against Acceptance)	23
3.6 Exportinkasso	24
4 REMBURS	26

4.1	Allmänt	26
4.2	Historik	27
4.3	De olika stegen i ett rembursärende	27
4.4	Internationell reglering	28
4.5	Nationell reglering	30
4.6	Bankens funktion i remburstransaktionen	30
4.7	Olika typer av remburer	31
4.7.1	Återkalleliga remburer	31
4.7.2	Oåterkalleliga remburer	32
4.7.3	Rembursens betalbarhet	32
4.7.4	Standby-remburer	33
4.8	Exportremburs	34
4.9	Elektroniska remburer	35
5	VÄXELN	36
5.1	Allmänt	36
5.2	Historik	37
5.3	Internationell reglering	37
5.4	Nationell reglering	38
5.5	Växeln i relation till övriga betalningsmetoder	39
6	VILKEN SÄKERHET MEDFÖR RESPEKTIVE BETALNINGSMETOD?	41
6.1	Kommersiella risker	41
6.2	Politiska risker	42
6.3	Betalningsmetoderna i förhållande till riskerna	42
6.3.1	Ren betalning	42
6.3.2	Dokumentinkasso	43
6.3.3	Remburs	44
6.4	Exportörens rätt till betalning	44
6.4.1	Ren betalning	45
6.4.2	Dokumentinkasso	49
6.4.3	Remburs	50
6.5	Betalningsmetodens kostnad i förhållande till risk	52
7	AVSLUTANDE KOMMENTAR	55

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	57
RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	61

Sammanfattning

Valet av betalningsmetod vid internationell handel är av stor betydelse. Det är viktigt att noggrant undersöka de betalningsmetoder som finns för att finna det alternativ som är lämpligast för det enskilda företaget och dess affärspartner. Detta arbete syftar till att undersöka några av de vanligast förekommande betalningsmetoderna vid internationell handel och deras betydelse för en svensk exportör som skall bedriva internationell handel.

Tre betalningsmetoder kommer att behandlas i arbetet, ren betalning, dokumentinkasso och remburs. Vidare kommer växelns anknytning och betydelse i sammanhanget tas upp.

Den första betalningsmetoden som kommer att redogöras för är den rena betalningen. Det är den enklaste och överlägset mest använda betalningsmetoden vid internationell handel. Vid ren betalning får inga villkor eller dokument finnas kopplade till betalningen. Bankens ansvar omfattar enbart verkställandet av betalningen. Den rena betalningen har delats in i förskottsbetalning och kreditbetalning. Förskottsbetalning är det fördelaktigaste alternativet för exportören, eftersom det innebär att han får betalt innan han skickar iväg varorna. Kreditbetalningen är det fördelaktigaste alternativet för importören, eftersom betalning sker först när importören fått tillgång till varorna. Betalningen sker oftast genom banköverföring eller med check. I svensk rätt regleras betalning i köplagen och vid internationella avtal om köp regleras betalningen i CISG (Convention on Contracts for the International Sale of Goods), under förutsättning att konventionen är tillämplig.

Dokumentinkasso är den andra betalningsmetoden som kommer att tas upp. Vid dokumentinkasso är en eller flera banker inblandade och agerar som förmedlare av inkassodokumentet och betalningen mellan parterna. Syftet med betalningsmetoden är att exportören skall kunna erhålla betalning innan varorna har nått importören. För att importören skall få tillgång till varorna måste han lösa ut de dokument som är bärare av rätten till varorna hos banken. Betalningsvillkoret vid dokumentinkasso kan vara endera D/P (documents against payment) eller D/A (documents against acceptance). Dokumentinkasso skyddar dock inte exportören mot importörens eventuella betalningsovilja eller andra risker som kan tänkas uppkomma. Internationellt regleras dokumentinkasso i den av Internationella handelskammaren (ICC) utarbetade Uniform Rules for Collections (URC).

Rembursen är den tredje och sista betalningsmetod som skall behandlas. Det är den betalningsmetod som näst efter förskottsbetalning är mest fördelaktig för exportören, men är också den kostsammaste betalningsmetoden. Vid remburs är oftast två banker inblandade, öppningsbanken och den korresponderande banken. Den sistnämnda kan vara endera aviserande eller bekräftande bank beroende på vilken slags remburs det handlar om.

Remburser kan vara återkalleliga eller oåterkalleliga samt bekräftade eller obekräftade. Den absolut säkraste formen av betalning är en oåterkallelig bekräftad remburs. Vid remburs garanterar banken exportören betalning genom att ikläda sig ett självständigt betalningsansvar gentemot denne. Det gör att när rembursen väl är öppnad skyddar den exportören mot de risker som internationell handel kan innebära. De flesta länder, däribland Sverige saknar lagregler om remburs. ICC har därför sammanställt Uniform Customs and Practices for Documentary Credits (UCP), en regelsamling som idag har i princip universal effekt.

Vid internationell handel är det vanligt att betalningen förknippas med en växel, därför kommer dess funktion och anknytning till betalningsmetoderna redogöras för. Växeln förekommer i anknytning till dokumentinkasso och remburs. Den är ett lämpligt alternativ då exportören är villig att ge importören kredit men samtidigt vill ha möjlighet att få ut betalning före skuldens förfallodag. I svensk rätt regleras växeln i växellagen. Globalt sett är växelarrangemanget uppdelat på två rättsfamiljer, varav den ena bygger på Genèvekonventionerna från 1930 och den andra bygger på det angloamerikanska systemet. Dessa två synsätt har sammanjämkats genom UNCITRAL (United Nations Conference on International Trade Law) Convention on International Bills and Promissory Notes.

För att ytterligare klargöra skillnaderna mellan de olika betalningsmetoderna måste det undersökas vilka risker som kan tänkas uppkomma vid internationell handel och vilket skydd var och en av betalningsmetoderna erbjuder mot dessa risker. Det är av vikt att utreda när exportörens rätt till betalning inträder, då detta har betydelse för riskernas eliminering. Givetvis måste de potentiella riskerna vägas mot vad det kostar att skydda sig mot dessa risker. Det ger förhoppningsvis en bild av vilken metod som bör användas.

Avslutningsvis kan konstateras att vilken betalningsmetod som är förmånligast för en svensk exportör som skall bedriva internationell handel måste bedömas utifrån de omständigheter som omger avtalet. Utgången kan bli annorlunda beroende på exempelvis varans art, köpets storlek, parternas relation, importörens finansiella status och tillståndet i det land till vilket export skall ske. En noggrann undersökning av vilken betalningsmetod som skall användas är av stor vikt för exportören. Betalningsmetoden kan ha en avgörande roll i fråga om hur pass framgångsrik en internationell affär blir.

Förord

Mitt intresse för betalningsmetodens betydelse i internationell handel väcktes när jag läste Göran Linders specialkurs Kommersiell avtalsrätt i våras. Under arbetets gång har jag insett hur omfattande ämnet är och att många faktorer spelar in vid val av betalningsmetod. Jag har valt att belysa några av de faktorer som får betydelse för sett ur en svensk exportörs perspektiv. Jag vill tacka professor Lars Gorton för handledning och värdefulla kommentarer. Jag vill även tacka Christer Bergman och Per-Ola Ovin på Scan Coin International för att ni tog er tid att förklara betalningsmetodernas användning ur ett svenskt exportföretags synvinkel. Det gav ökad förståelse för hur betalningsmetoderna används i praktiken. För korrekturläsning och stöd under arbetets gång vill jag tacka Johan Lönnquist.

Lund, januari 2004

Sara Andersson

Förkortningar

CAD	Cash Against Documents
CHIPS	Clearing House Interbank Payments System
CISG	Convention on Contracts for the International Sale of Goods
D/A	Documents against acceptance
D/P	Documents against payment
EKN	Exportkreditnämnden
eUCP	The Supplement to the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits for Electronic Presentation
FN	Förenta Nationerna
ICC	International Chamber of Commerce
SWIFT	Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication
UCP	Uniform Customs and Practice for Documentary Credits
UNCITRAL	United Nations Conference on International Trade Law
URC	Uniform Rules for Collections
URCG	Uniform Rules for Contract Guarantees
URDG	Uniform Rules for Demand Guarantees

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

”Like the early explorers who sailed the high seas without maps, today’s companies in various stages of global expansion often find themselves adrift in the uncharted waters of international payments.”¹

Vid internationella köpeavtal är det många faktorer som spelar in för att ett företag skall göra en lyckad affär. Jag fascinerades av hur viktigt valet av betalningsmetod är och mitt intresse gjorde att jag valde att närmare undersöka några av de valmöjligheter som finns och hur de fungerar.

Med betalningsmetod avses i detta arbete hur betalning skall ske, det vill säga vilken roll exportören respektive importören har vid genomförandet av betalningen. De olika betalningsmetoderna skiljer sig åt vad gäller exempelvis graden av säkerhet, kostnad och snabbhet.²

Det är av stor, ibland avgörande, vikt för ett företag som skall bedriva internationell handel att finna den betalningsmetod som är lämpligast för just dem. Om företaget saknar kunskap om de olika betalningsmetoder som står till buds kan det leda till att kostsamma metoder används, trots att betydligt effektivare och billigare metoder finns att tillgå. Både det svenska och det utländska företaget vill givetvis minimera sitt risktagande. Samtidigt skall betalningen skötas så snabbt och till så låg kostnad som möjligt. Det är därför viktigt att noga undersöka de betalningsmetoder som finns och försöka finna det mest fördelaktiga alternativet. Genom det ökar företaget sina odds att göra en lyckad affär.³

Det är många omständigheter som måste tas i beaktning vid val av betalningsmetod. De juridiska aspekterna är av stor vikt vid ett internationellt avtalsslut. Vilka rättigheter och skyldigheter medför de olika alternativen? Innehåller olika rättssystem skilda regler om hur betalningen får utformas? Finns det exempelvis regler i motpartens land som inte tillåter vissa former av betalning? Finns det internationellt utarbetade regelverk rörande de olika betalningsmetoderna? Vad säger svensk rätt? Vad har växelns funktion vid internationell handel? Används växelns i samband med någon av de betalningsmetoder som behandlas i arbetet?

I takt med att konkurrensen ökar på exportmarknaden kräver köparna allt längre kredittider och rabatter. Det kan vidare röra sig om företag som inte har någon tidigare relation och tillitsproblem kan därmed uppstå. Parterna kan också befinna sig långt ifrån varandra geografiskt, vilket givetvis kan

¹ Michael Burn, Making International Payments- Navigating the Course, s. 62.

² <http://www.swedishtrade.se/exportinformation/default.aspx?pageid=90>, 2003-09-15, 10:49.

³ Michael Burn, Making International Payments- Navigating the Course, s. 62.

innebära risker. Det politiska läget i det andra landet och motpartens finansiella status är också viktiga faktorer som måste vägas in i bedömningen.⁴

Syftet med mitt arbete är att skapa klarhet i innebörden av de vanligast förekommande betalningsmetoderna, med utgångspunkt i vilken betydelse de får för en svensk exportör som skall bedriva internationell handel. De betalningsmetoder som det kommer att fokuseras på i detta arbete är följande:

Ren betalning
Dokumentinkasso
Remburs

Syftet med arbetet har konkretiserats i frågeställningarna: *när* används de olika betalningsmetoderna och *varför* används de olika betalningsmetoderna?

1.2 Avgränsningar

Val av betalningsmetod är långt ifrån det enda som avgör huruvida en internationell affär blir framgångsrik eller inte, men det är den delen som jag har valt att fokusera på. För att undvika att ett brett ämne skall bli alldeles för omfattande har jag fått göra vissa avgränsningar. Jag har valt att ta upp de vanligast förekommande metoderna och de vanligast förekommande formerna av dessa. Vid ren betalning har betalningssätten avgränsats till att omfatta banköverföring och checkbetalning. De olika säkerhetsarrangemang, i form av garantier och försäkringar, som betalningsmetoderna kan kombineras med har endast behandlats överskådligt.

Arbetet är skrivet utifrån att både exportören och importören är fristående företag, hur betalningen går till inom koncerner kommer inte att undersökas. Med importören menas i detta arbete den svenska exportörens utländska motpart.

Även om utgångspunkten i arbetet är att finna de metoder som är fördelaktigast för exportören, så har jag ändå valt att till viss del även belysa de fördelar som importören drar av de olika metoderna. Det har gjorts dels för att det skapar mer av en helhetsbild av betalningsmetodens funktion, och dels för att det är av vikt för exportören att vara medveten om vad de olika metoderna innebär för importören. Vidare har även bankernas funktion i sammanhanget redogjorts för, men hur själva överföringen mellan bankerna går till i detalj har dock inte beskrivits.

⁴ A.G. Walker, Export Practice and Documentation, s. 164.

Incoterms leveransklausuler har inte behandlats i arbetet, eftersom det skulle leda till att arbetet skulle bli alltför omfattande. Valutaförändringarnas påverkan vid internationell handel är en intressant del i betalningssammanhanget, men har även det fått lämnas därhän med motiveringen att arbetet annars skulle bli alltför omfattande. Problematiken kring lagval och domsrätt och den betydelse det har för exportörens möjlighet att vinna framgång vid eventuell betalningstvist kommer att beröras, men inte vidare utredas.

Vid diskussion kring de risker som internationell handel innebär har jag valt att koncentrera mig på de kommersiella och politiska riskernas inverkan. Jag har sedan valt att se till när exportören kan tillgodogöra sig betalningen för varan, men valt att inte ta upp när risken för varan övergår eftersom detta ofta regleras av Incoterms.

Vid internationella avtal finns internationella privaträttsliga regler som är av betydelse, inte minst vad gäller det sakrättsliga skyddet till betalning. Jag har dock valt att bortse från IP-regleringen i detta arbete och istället utgått från svensk rätt.

Standardavtal har ibland stor betydelse vid internationell handel, jag har dock valt att inte undersöka standardavtalens funktion och betydelse, med motiveringen att arbetet skulle bli för omfattande.

1.3 Metod och material

Jag har tillämpat sedvanlig juridisk metod vid utformandet av detta arbete. Till största del har jag använt mig av doktrin, där både engelskspråkig och svensk litteratur har använts. Vidare har studier av lag och internationella regelverk spelat en stor roll, samt rättspraxis av betydelse på det aktuella området. Artiklar och internetkällor har haft betydelse för att belysa aktualitet och utveckling av betalningsmetoderna. Jag har även gjort en intervju med ett svenskt exportföretag, i avseende att få en bild av hur betalningsmetoderna fungerar och används i praktiken. Det har ökat min förståelse för betalningsmetodernas funktion. Vidare har jag gjort intervjuer med bank för att få en bild av hur valet av betalningsmetod påverkas beroende av vart importören befinner sig geografiskt och vilken typ av vara köpet rör. Det har även gett mig ökad förståelse för hur bankernas hantering av betalningarna går till.

1.4 Disposition

Efter detta inledande kapitel följer under kapitel två en redogörelse för betalningsformen ren betalning. Kapitlet har indelats i förskottsbetalningar och kreditbetalningar. De olika formerna diskuteras samt de sätt betalningsöverföringen sker på. Kapitel tre behandlar betalningsmetoden dokumentinkasso och dess olika former. Vilka internationella och nationella

regler som finns på området kommer också att redogöras för. Kapitel fyra behandlar rembursen och dess olika former och funktioner. Rembursens reglering internationellt såväl som nationellt kommer också att tas upp. Efter de kapitel som behandlar betalningsmetoderna följer av kapitel fem en genomgång av växeln och dess betydelse i anslutning till betalningsmetoderna. Kapitel sex består av en redogörelse av de risker som internationell handel innebär och vilket skydd respektive metod ger mot dessa risker. Vid vilken tidpunkt exportörens rätt till betalning inträder redogörs också för, samt huruvida en betalningsmetod är kostnadsmässigt försvarbar i förhållande till de risker som kan tänkas uppkomma. Avslutningsvis diskuteras utifrån vad som utretts i arbetet, vilken betalningsmetod som är fördelaktigast för den svenske exportören vid internationell handel.

2 Ren betalning

2.1 Allmänt

Ren betalning är den enklaste och överlägset mest använda betalningsmetoden vid internationell handel. Det är dock den metod som är mest riskfylld, för vem av parterna beror på vilken form av ren betalning som används.⁵ Om det rör sig om en förskottsbetalning är det importören som står risken. Om det rör sig om kreditbetalning är det istället exportören som står risken.

För att betalningsmetoden ren betalning skall kunna användas krävs ett förtroende för motparten. Metoden används vanligen mellan närliggande marknader.⁶ Det rör sig oftast om företag som har en tidigare etablerad relation och som därmed kan bedöma varandra affärs- och riskmässigt.⁷ Den kan också förekomma om en bankgaranti givits som säkerhet för betalning.⁸

Den rena betalningen innebär att det inte får finnas några villkor eller dokument kopplade till betalningen.⁹ Bankens ansvar vid ren betalning är begränsad till att enbart omfatta verkställandet av betalningen.¹⁰

2.2 Reglering av ren betalning

Vid köp av lös egendom mellan säljaren och köpare, i detta fall exportören och importören, tillämpas inom svensk rätt köplagen.¹¹ Av 3 § framgår att lagen är dispositiv och inte tillämpas om något annat följer av avtalet, praxis som utbildats mellan parterna eller av handelsbruk eller annan sedvänja som måste anses vara bindande mellan parterna. Betalning för varan regleras i 48 § 1 stycket varav det framgår att betalningsförpliktelsen skall infrias hos betalningsmottagaren. Detta är en allmänt vedertagen princip inom svensk rätt.¹²

I 49 § regleras betalningstidpunkten. Första stycket, första meningen motsvarar vad som generellt gäller för betalningsförpliktelser. Om inget har avtalats om fordrans förfallotid skall betalning enligt huvudregeln ske vid

⁵ <http://www.finansieringsguide.swedishtrade.se>, 2003-10-16, 11:19

⁶ <http://www.foreningssparbanken.se/sst/inf/out/infOutWww/0,,2158,00.html>, 2003-10-16, 11:38

⁷ <http://www.finansieringsguide.swedishtrade.se>, 2003-10-16, 11:19

⁸ http://www.foreningssparbanken.se/foretagsweb/4/4_2/betalt.html, 2003-10-16, 11:36

⁹ Ibid., 2003-10-16, 11:36

¹⁰ <http://www.foreningssparbanken.se/sst/inf/out/infOutWww/0,,2158,00.html>, 2003-10-16, 11:38

¹¹ Se 1 § Köplag (1990:931).

¹² Johnny Herre i Karnov 2003/04, s. 580.

anfordran. Motsvarande regel återfinns i 5 § skuldebrevslagen.¹³ 49 § första stycket andra meningen bygger på den traditionella ”Zug um Zug”-principen, den köprättsliga samtidighetsprincipen. Av 10 och 49 §§ köplagen framgår att prestationerna skall utväxlas samtidigt, om inte annat överenskommit mellan parterna. Det innebär att ingen av parterna är skyldig att prestera i förskott, men därmed också att ingen av parterna är berättigad att prestera i efterskott.¹⁴ 49 § gäller inte då parterna avtalat om viss tid för betalning. Har det avtalats om exempelvis förskottsbetalning så kan givetvis inte importören vägra betalning med hänvisning till samtidighetsprincipen. Av 49 § andra stycket följer att importören, i egenskap av köpare har rätt att undersöka varan på sådant sätt som följer av sedvänja eller bör medges med hänsyn till omständigheterna, om det inte skulle strida mot det avtalade sättet för avlämnande och betalning. Hur omfattande importörens undersökningsrätt får vara bedöms med hänsyn till varans karaktär och förpackning.¹⁵

Internationella avtal om köp regleras i CISG (Convention on Contracts for the International Sale of Goods).¹⁶ Av artikel 1 (1) framgår att konventionen är tillämplig då parternas affärsställen är belägna i olika stater. CISG tillämpas enbart då dessa stater är fördragsslutande stater (art. 1 (1)(a)) eller då internationellt privaträttsliga regler leder till att lagen i en fördragsslutande stat skall tillämpas (art. 1 (1)(b)).¹⁷

Beträffande betalningen så motsvarar artikel 57 (1) vad som stadgas i 48 § första stycket köplagen om betalningsorten. Betalningen skall ske där exportören har sitt affärsställe eller om betalning skall ske mot överlämnande eller mot dokument, där överlämnandet äger rum. Importören skall stå för riskerna och kostnaderna som betalningsöverföringen medför. I det fall exportören skulle ha flyttat sitt affärsställe efter avtalslutet gäller det nya affärsstället som betalningsort. Den eventuella betalnings- och riskökning som flyttningen har inneburit skall dock bekostas av exportören (se art. 57 (2)).

Vad gäller betalningstidpunkten så bygger CISG precis som den svenska köplagens 10 och 49 §§ i huvudsak på ”Zug um Zug”-principen. Betalningen skall genomföras utan anmodan (art. 59) vid den tidpunkt då exportören avtalsenligt ställer varan till importörens förfogande, om inte annat avtalats mellan parterna (art. 58). Importören har, i likhet med 49 § andra stycket köplagen, rätt att undersöka varan före betalning såvida inte det avtalade förfaringsättet för avlämnande eller betalning skulle vara oförenligt med sådan undersökning (art. 58 (3)).

¹³ Lag (1936:81) om Skuldebrev.

¹⁴ Jan Ramberg & Johnny Herre, Köplagen, s. 492.

¹⁵ Ibid., s. 493.

¹⁶ United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (Wien, 11 april 1980). Införlivad i svensk rätt genom Lag (1987:822) om internationella köp.

¹⁷ Michael Bogdan, Utrikeshandels civilrättsliga grundproblem, s. 14f.

Vid internationella köpeavtal kan det av naturliga skäl vara svårt att tillämpa ”Zug um Zug”-principen och därför sker betalningen ofta på annat sätt, exempelvis genom förskotts- eller kreditbetalning.¹⁸ ”Zug um Zug”-principen har sin utgångspunkt i avhämtningsköpet. Vid internationella köpeavtal som innefattas av en transport av varan från en ort till en annan är principen av praktiska skäl svår att tillämpa. Av 15 § köplagen framgår att när det gäller en vara under transport sker riskövergången, som huvudregel, vid köpet. En av parterna måste därför bära de olika risker som är förknippade med att varan befinner sig under transport.¹⁹ Riskövergången vid internationell handel bestäms ofta av en leveransklausul överenskommen mellan parterna, något som inte kommer att beröras i detta arbete.

2.3 Förskottsbetalning

Ibland kan vara svårt att få tag på pålitlig information om motpartens kreditvärdighet när handel med ett utländskt företag skall utövas. Lagar och handelsbruk kan dessutom skilja sig från svenska förhållanden. Därför ställer en del exportörer som krav att betalning skall ske i förskott.²⁰

Förskottsbetalning (Cash in Advance) är den mest fördelaktiga betalningsformen för exportören, eftersom det är importören som står hela den finansiella risken. Förskottsbetalning kan exempelvis innebära betalning vid bekräftelse av order eller när varorna är färdiga att skickas iväg.²¹

Importören vill dock inte gärna betala i förskott av flertalet anledningar. Det innebär ett stort risktagande, eftersom importören enbart har exportörens ord på att varorna kommer att sändas enligt överenskommelse. Importören har följaktligen ingen garanti för att varan överhuvudtaget levereras, att varan är i rätt skick eller att leverans kommer att ske på angiven tid.

Det bör också nämnas att inte alla länder tillåter förskottsbetalning.²² Ett exempel är Vietnam, där tillstånd av handelsministeriet krävs för förskottsbetalning.²³

Med anledning härav kan det vara av vikt för exportören att vara medveten om att krav om förskottsbetalning kan minska möjligheterna att bedriva internationell handel.

¹⁸ Lars Gorton, Remburs som betalning, s. 34.

¹⁹ Ibid., s. 39f.

²⁰ Michael C Dennis, Exporters can choose different terms of sale, s. 40.

²¹ Jeanne Derderian, Taking the “Foreign” Out of Foreign Trade: Demystifying International Commerce, s. 52.

²² Michael C Dennis, Exporters can choose different terms of sale, s. 40.

²³ <http://login.swedishtrade.se/frameworks/frameset.asp?id=3&method=pop>, 2003-12-03, 12:18.

Förskottsbetalning används i praktiken i de fall där risken är stor att betalning uteblir eller då exportören har ett förhandlingsmässigt övertag.²⁴ Det kan också förekomma då avtalet rör köp av kapitalvaror med lång tillverkningsstid, som t.ex. fartyg. Förskottsbetalningen fungerar då som ett sätt där importören bidrar till finansieringen av tillverkningskostnaderna.²⁵

Det är förmodligen ganska svårt att få importören att gå med på att helt eller delvis betala i förskott, såvida denne inte har fullt förtroende för exportören.²⁶ Importören tar i och med förskottsbetalning risken att godset inte levereras, trots att betalning har skett. Därför kan förskottsbetalning ibland vara förknippad med någon slags säkerhet, exempelvis en bankgaranti.²⁷ Importören begär då att exportören arrangerar en bankgaranti, som ger importören rätt till återbetalning av köpeskillingen jämte ränta i det fall exportören inte fullgör sina åtaganden enligt avtalet.

En bankgaranti är alltid skriftlig och nästan undantagslöst beloppsbegränsad. Till skillnad från rembursen, som syftar till att uppfylla bastransaktionen, fungerar bankgarantin som en ekonomisk säkerhet vid felaktig eller utebliven prestation av exportören.²⁸

Bankgarantier utfärdade av exportören regleras internationellt i den av Internationella handelskammaren (International Chamber of Commerce, ICC) publicerade Uniform Rules for Contract Guarantees, (URCG) från 1978.²⁹ Dess syfte är att reglera garantier som utfärdats av banker, försäkringsbolag eller andra tredje män, under förutsättning att det infogats i garantin att URCG skall tillämpas. I praktiken används dock inte URCG så ofta.³⁰ Det beror till stor del på att flertalet garantier ställer lägre krav än de som uppställs i artikel 9 URCG. Där stadgas att det krävs en dom, skiljedom eller exportörens medgivande för att banken skall behöva betala under garantin.³¹ Istället för att revidera URCG utfärdade ICC i april 1992 Uniform Rules for Demand Guarantees (URDG).³² Regelverket innefattar internationell bankpraxis och syftar till att åstadkomma jämvikt mellan mottagaren (importören) och den som utfärdat garantin (exportören).³³ För att URDG skall kunna tillämpas måste de uttryckligen inkorporeras i avtalet, det stadgas i artikel 1 URDG.

²⁴ Jeanne Derderian, Taking the "Foreign" Out of Foreign Trade: Demystifying International Commerce, s. 52.

²⁵ Per Boman, Exportören importören och banken, s. 38.

²⁶ Jan Ramberg, International Commercial Transactions, s. 43.

²⁷ Lars Gorton, Rättsliga ramar för internationella affärer –en översikt, s. 180.

²⁸ Ibid., s. 275.

²⁹ ICC Brochure No. 325 (1978)

³⁰ Leo D'Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff's Export Trade, s. 216f.

³¹ Michael Bogdan, Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem, s. 72.

³² ICC Brochure No. 458 (1992).

³³ Leo D'Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff's Export Trade, s. 217.

2.4 Kreditbetalning

Till skillnad från förskottsbetalning där importören står den finansiella risken är det vid kreditbetalning (Open Account) exportören som står den finansiella risken. Kreditbetalning är den betalningsmetod som innebär störst risk för exportören eftersom betalning sker först efter att varorna kommit importören tillhanda. För importören är denna betalningsmetod givetvis den fördelaktigaste eftersom det inte innebär något risktagande från importörens sida.³⁴

Kreditbetalning går till på så sätt att exportören sänder varorna till importören och fakturerar sedan importören betalningssumman. På fakturan anges förfallodag och instruktioner om hur betalning skall ske. Om betalning sker över SWIFT-systemet (se nedan under avsnitt 2.5.1) bör även SWIFT-adressen anges.

Trots att det innebär ett risktagande är kreditbetalning tillsammans med förskottsbetalning de vanligaste betalningsmetoderna vid internationell handel. Kreditbetalning används först och främst mellan företag som har en etablerad relation, där exportören och importören känner och litar på varandra. När handel sker mellan företag inom samma koncern är exempelvis kreditbetalning vanlig. I fall där transaktionens värde är ringa och där en eventuell förlust inte anses stå i rimlig proportion till den kostnad säkrare alternativ skulle innebära kan kreditbetalning också användas.³⁵

Exportören kan minska sitt risktagande genom att utföra en ordentlig granskning av importören innan överenskommelse om kreditbetalning sluts. Det är viktigt att ta reda på importörens kreditvärdighet. Lämpliga åtgärder kan vara personliga besök hos importören, granskning av rapporter från kreditinstitut, kontakt med importörens bank eller den egna bankens internationella avdelning. Den lokala handelskammaren kan också ha nyttig information om vilka risker affären innebär. Utrikesdepartementet, det svenska konsulatet i det utländska landet eller näringsdepartementet kan bidra med information om det aktuella läget i det ifrågavarande landet. Även om importören inte utgör någon risk med tanke på dennes betalningsförmåga etc., så är det ändå värt att överväga andra betalningsmetoder i det fall det politiska läget i det andra landet är instabilt.³⁶

I det fall exportören skulle vilja använda sig av en säkrare betalningsform, men konkurrenssituationen eller praxis i importörens land kräver att betalningen sker på kredit, kan affären försäkras genom att en separat kundkreditförsäkring tecknas.³⁷

³⁴ D P Whiting, Finance of International Trade, s. 86.

³⁵ <http://www.finansieringsguide.swedishtrade.se>, 2003-10-16, 11:19

³⁶ Michael C. Dennis, Exporters Can Choose Different Terms of Sale, s. 41.

³⁷ <http://www.finansieringsguide.swedishtrade.se>, 2003-10-16, 11:19

Kundkreditförsäkringar erbjuds framförallt av privata utländska försäkringsbolag som etablerat sig i Sverige, men även av den statliga Exportkreditnämnden, EKN.³⁸ De erbjuder exportörer försäkringar mot kommersiella och politiska risker. Exempel på kommersiella risker är motpartens fullgörelsevilja eller fullgörelseförmåga. Politiska risker kan vara bland annat konfiskationer eller betalningsförbud i importörens land. Kostnaderna för försäkringarna varierar bland annat beroende på självriskens storlek och vilket land det handlar om.³⁹

2.5 Tillvägagångssättet vid ren betalning

Den rena betalningen är en relativt billig och okomplicerad betalningsmetod.⁴⁰ Överföringen vid ren betalning kan ske genom banköverföring eller med check.⁴¹

2.5.1 Banköverföring

Initiativet till en ren betalning i form av en banköverföring tas av importören. Denne lämnar sin bank meddelande om exportörens namn, bankuppgifter, summan och valutan för betalning. Importören ger också sitt medgivande till att banken får debitera dennes konto för betalning. Importörens bank överför sedan betalningen till exportören.⁴² Systemet med banköverföringar bygger på ett förtroendefullt och smidigt samarbete mellan banker i olika länder. Det gör att betalningar mellan de mest avlägsna länderna kan ske inom ett dygn, eller ibland rentav på ett par timmar. Överföringarna är datoriserade och sköts genom ett internationellt datanät för meddelanden och överföringar mellan banker, det så kallade SWIFT-systemet (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication).⁴³

2.5.2 Betalning med check

Betalning med check får allt mindre betydelse men förekommer dock fortfarande.

En risk som förekommer vid betalning med check är postgången. En check kan lätt försvinna eller försenas i posthanteringen.

³⁸ Exporthandboken –Internationell affärsutveckling för små och stora företag, s. 411.

³⁹ Michael Bogdan, Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem, s. 70f.

⁴⁰ http://www.business.commbank.com.au/business_display/0,1928,CH2636_TS8377,00.html, 2003-10-16, 11:48

⁴¹ Michael Bogdan, Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem, s. 70.

⁴² http://www.business.commbank.com.au/business_display/0,1928,CH2636_TS8377,00.html, 2003-10-16, 11:48

⁴³ Michael Bogdan, Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem, s. 70.

Checkbetalning medför också ofta förseningar om det rör sig om privat- eller företagscheckar. Anledningen härtill är att den svenska banken som regel inte kan bedöma värdet på checken, när den skall lösas in av exportören. Banken skickar då tillbaka checken till köparlandet för inkassering.⁴⁴ Det leder till att exportören inte tillgodoräknas beloppet förrän betalning har kommit från importörens bank, vilket kan dröja. Ett bättre alternativ är att använda sig av en check utställd av en bank, en så kallad bankcheck. På så sätt undviks de eventuella förseningar som checkbetalning annars kan innebära.⁴⁵

Betalning genom bankcheck går till på så sätt att importören köper en check i utländsk valuta, i vilken betalning skall erläggas, hos en bank där han befinner sig. Banken utfärdar sedan checken som dras på det tillgodohavande som banken har hos sin utländska bankförbindelse. Importören sänder sedan över checken till exportören.⁴⁶

En checkbetalning anses ha ägt rum då checken har lösts in av adressaten. Det är först då betalningen blir definitiv och betalningsmottagaren vinner sakrättsligt skydd till betalningen.⁴⁷

⁴⁴ <http://www.finansieringsguide.swedishtrade.se>, 2003-10-16, 11:19

⁴⁵ Michael Bogdan, Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem, s. 70.

⁴⁶ D P Whiting, Finance of International Trade, s. 40.

⁴⁷ Bert Lehrberg, Moderna betalningsformer, s. 24.

3 Dokumentinkasso

3.1 Allmänt

Det är viktigt att skilja på enkelt inkasso och dokumentinkasso. Enkelt inkasso är de krav som framgår av växlar, checkar eller liknande. Vid dokumentinkasso kompletteras kravet med vissa för importören viktiga dokument.⁴⁸

Dokumentinkasso har utvecklats genom internationellt samarbete mellan banker. När betalning sker genom dokumentinkasso ikläder sig banken, utöver att överföra betalning, även en skyldighet att överföra kommersiella dokument mellan exportör och importör. Exempel på sådana dokument är konossement, ursprungsbrev, försäkringsbrev m.m. De kommersiella dokumenten är, vid dokumentinkasso, nödvändiga för att importören skall få tillgång till varorna.

Med bankerna som förmedlare av dokument från exportör till importör och betalning från importör till exportör skapas en betalningsmekanism som ligger nära ”Zug um Zug”-principen, båda parternas samtida prestationer.⁴⁹

Syftet med dokumentinkasso är att exportören skall kunna få betalt innan varorna har nått importören. Metoden innebär dock ett risktagande för exportören genom att ingen säkerhet för att importören faktiskt betalar finns. Den risken får exportören istället möta med olika säkerhetsarrangemang.⁵⁰

En fördel för exportören är att han kan skicka iväg godset med vetskap om att importören inte kan komma åt det utan att betala. För att importören skall kunna kvittera ut godset måste han ha tillgång till de åtkomsthändingar som är bärare av rätten till godset, vilka han erhåller först efter betalning. Om inga åtkomsthändingar finns bland dokumenten är det viktigt att inte ange importören som adressat utan istället en bank, en lagerhållare, en speditör på importörens ort eller dylikt. Anledningen härtill är att om importören står som adressat kan ju denne kvittera ut godset utan att ha betalt och syftet med att använda dokumentinkasso har gått förlorat.

Fördelen med denna betalningsmetod, sett ur importörens synvinkel, är att han inte behöver betala förrän han erhåller de överenskomna dokumenten. Om dokumenten innehåller originalhandlingar kan importören vara säker på att han är den enda som är behörig att kvittera ut varorna. Importören har

⁴⁸ Lars Gorton, Rättsliga ramar för internationella affärer –en översikt, s. 250. Se även art. 2 URC.

⁴⁹ Michael Bogdan, Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem, s. 75.

⁵⁰ Lars Gorton, Rättsliga ramar för internationella affärer –en översikt, s. 251.

rätt att före betalningen granska och kontrollera dokumenten, men däremot inte själva varorna.⁵¹

Vid luft- och landtransporter är fraktsedelsdubbletter vanligt förekommande. Trots att de inte behöver presenteras av godsmottagaren kan de fungera som åtkomsthandlig. Fraktsedelsdubblätten utgör nämligen förutsättningen för att ge instruktioner till transportören under transporten. När fraktsedelsdubblätten finns med bland dokumenten kan importören därför vara säker på att exportören inte längre kan stoppa eller omdirigera leveransen av varorna. Vid sjötransport är det av vikt för importören att konossementet är ”rent”. Det innebär att ingen anmärkning från redaren får finnas om att godset var skadat vid inlastningen.⁵²

Förutom åtkomsthandlingarna kan, beroende på vilken form av varor det rör, även andra handlingar vara av betydelse för importören. Om köpet rör köttvaror kan det exempelvis vara av relevans för importören att erhålla ursprungscertifikat utställt av myndigheterna i exportörens land. Det kan vara av vikt då myndigheterna i importörens land lägger olika importtullar på varor från olika länder eller till och med förbjuder varor med ett visst ursprung. Om det är en för importören osäker exportör kan det vara lämpligt att begära att kvalitetsintyg utfärdat av ett oberoende inspektionsföretag skall finnas med bland dokumenten.⁵³

En svaghet med dokumentinkasso är att det inte garanterar exportören betalning. Även om det innebär en säkerhet för exportören att importören inte får tillgång till varorna förrän han betalar för dokumenten, finns ju fortfarande risken att importören av någon anledning väljer att inte betala. Importören kanske inte längre är intresserad av varan eller saknar ekonomisk möjlighet att betala. Systemet med dokumentinkasso bygger på frivillighet och bankerna förfogar således inte över några maktmedel för att driva in betalning från importören. Visserligen kan exportören förmodligen få skadestånd för kontraktsbrott, men då krävs att han väcker talan vid domstol (eller genom skiljeförfarande).⁵⁴

3.2 Dokumentinkassoförfarandet

Vid betalningsmetoden dokumentinkasso är det exportören som initierar förfarandet. Exportören ger sin bankförbindelse i uppdrag att på importörens ort, mot betalning, lämna ut de dokument som ger importören förfoganderätt till varan. Exportörens bank sänder dokumenten till korrespondentbanken i importörens land. Den korresponderande banken i sin tur underrättar importören om att dokumenten finns tillgängliga mot betalning.⁵⁵ Exportörens instruktioner om hur betalning skall ske kommer inte bara

⁵¹ Michael Bogdan, Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem, s. 76f.

⁵² Ibid., s. 56, 77.

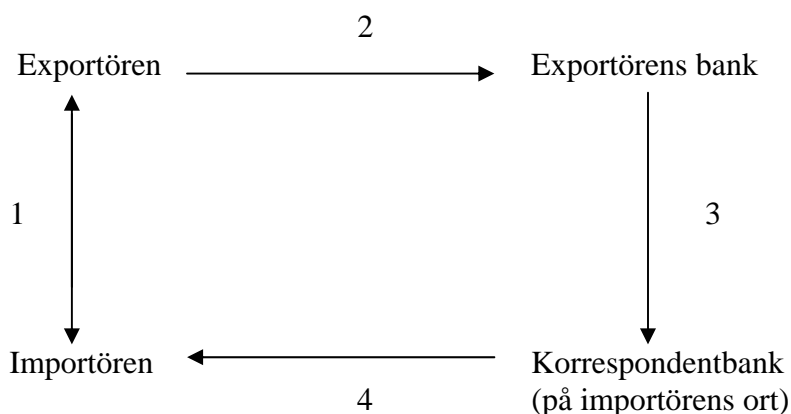
⁵³ Ibid., s. 77.

⁵⁴ Ibid., s. 78.

⁵⁵ Lars Gorton, Rättsliga ramar för internationella affärer –en översikt, s. 250.

färdas utomlands utan även passera flera mellanhänder. Det är därför av stor vikt att exportören i sina instruktioner är klar och tydlig med vilka krav som ställs för betalning.⁵⁶ Om köpeavtalet innehåller en överenskommelse om kredit, D/A (documents against acceptance) kan varorna exempelvis utlämnas mot att importören accepterar en växel utställd av exportören. Om betalningsvillkoret i köpeavtalet istället föreskriver D/P (documents against payment) skall betalning erläggas genast efter det att banken informerat importören om att dokumenten har inkommit.⁵⁷

Gången i ett dokumentinkassoärende kan illustreras så här:

- 1) Mellan exportören och importören föreligger ett köpeavtal med bestämmelsen om att betalningsmetoden dokumentinkasso skall användas.
- 2) Exportören ger sin bank (även kallad den remitterande banken) i uppdrag att lämna ut dokument mot betalning till importören.
- 3) Exportörens bank vidarebefordrar uppdraget till korrespondentbanken (den inkasserande bank som också presenterar dokumenten för importören) som skall lämna ut dokumenten till importören mot att denne erlägger betalning.
- 4) I enlighet med inkassoföreskrifterna lämnar den korresponderande banken ut dokumenten till importören som då får tillgång till varorna.

Det är oftast två banker inblandade i en dokumentinkassotransaktion. Den ena är exportörens bank som finns där han har sitt affärsställe. Den andra banken utgörs ofta av en filial till exportörens bank eller en korresponderande bank i importörens land. Ibland kan exportören även förlita sig på ett dotterbolag i importörens land, om sådant finns, eller en speditör.⁵⁸

Den korresponderande banken har i uppgift att bevaka sin uppdragsgivares (exportörens) intresse och följer således de direktiv och bestämmelser som lämnats av denne.

⁵⁶ Leo D'Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff's Export Trade, s. 161.

⁵⁷ Lars Gorton, Rättsliga ramar för internationella affärer –en översikt, s. 250f.

⁵⁸ Leo D'Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff's Export Trade, s. 161.

Bankens uppgift innefattar vanligen presentation eller överlåtelse av överenskomna dokument till importören, i enlighet med de instruktioner som givits av exportören. Banken har inte till uppgift att granska dokumenten vid inkasso. Inte heller har banken något ansvar för att dokumenten överensstämmer med vad som överenskommits mellan exportören och importören i köpeavtalet.⁵⁹

3.3 Internationell reglering

Betalningsmetoden dokumentinkasso är reglerat i Uniform Rules for Collections (URC). Reglerna publicerades för första gången 1956 och har sedan dess reviderats tre gånger. Den senaste revisionen är från 1995 och är betydligt mer detaljerad än de tidigare versionerna.⁶⁰ URC är standardiserad bankpraxis sammanställd och utgiven av ICC.⁶¹

Enligt artikel 1 (a) URC är reglerna enbart tillämpliga om de har inkorporerats i avtalet mellan exportör och importör. URC kan inte tillämpas om betalningsmetoden remburs används mellan parterna. Det är vanligt förekommande att URC tillämpas då parterna har avtalat om att betalningsmetoder dokumentinkasso skall användas. Parterna väljer själva om de vill att hela eller enbart delar av URC skall ingå i avtalet dem emellan.

Av artikel 2 (a) framgår att med ”inkasso” menas bankernas hantering, i enlighet med de instruktioner de erhållit, av dokument i avsikt att:

- a) Erhålla betalning och/eller anskaffa acceptering
- b) Lämna ut dokument mot betalning och/eller mot acceptering, eller
- c) Lämna ut dokument på andra villkor

Av artikel 2 (b) framgår att med ”dokument” menas finansiella dokument och/eller kommersiella dokument.

- a) Med ”finansiella dokument” menas växlar, skuldförbindelser, checkar eller andra liknande handlingar som används för att erhålla betalning.
- b) Med ”kommersiella dokument” menas fakturor, transportdokument, åtkomsthhandlingar och andra liknande dokument, samt alla andra dokument som inte är finansiella dokument.

URC definierar också den viktiga skillnaden mellan ”enkelt inkasso” och ”dokumentinkasso”. Av artikel 2 (c) framgår att med ”enkelt inkasso”

⁵⁹ Lars Gorton, Rättsliga ramar för internationella affärer –en översikt, s. 251.

⁶⁰ ICC Brochure No. 522. Trädde i kraft 1 januari 1996.

⁶¹ Leo D’Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff’s Export Trade, s. 161.

menas inkasso mot finansiella dokument som inte åtföljs av kommersiella dokument. Av artikel 2 (d) framgår att med ”dokumentinkasso” menas inkassering mot:

- a) Finansiella dokument som åtföljs av kommersiella dokument, eller
- b) Kommersiella dokument som inte åtföljs av finansiella dokument.

De parter som är inblandade i inkassotransaktionen definieras i artikel 3 URC:

- a) Uppdragsgivaren (the ”principal”) (art. 3 (a)(i)), vanligen exportören, är den part som överlåter inkassohanteringen till en bank.
- b) Den remitterande banken (the ”remitting bank”) (art. 3 (a) (ii)), är den bank till vilken uppdragsgivaren har lämnat inkassoärendet.
- c) Den inkasserande banken (the ”collecting bank”) (art. 3 (a)(iii)), är vilken annan bank, än den remitterande banken (the ”remitting bank”) som är involverad i inkassotransaktionen.
- d) Den presenterande banken (the ”presenting bank”) (art. 3 (a)(iv)) är den inkasserande bank som presenterar dokumenten till trassaten.

Trassaten (the “drawee”) (art. 3 (b)) är den part till vilken presentationen av dokument skall ske i enlighet med inkassoinstruktionerna.⁶²

Enligt artikel 4 (a)(i) måste alla dokument som skickas med dokumentinkasso som betalningsmetod efterföljas av en inkassoinstruktion (collection instruction). Av inkassoinstruktionen skall framgå att URC skall tillämpas samt ge fullständiga och exakta instruktioner om hur transaktionen skall gå till. I artikel 4 (b) anges vilka uppgifter som måste finnas med i inkassoinstruktionen. Den inkasserande banken får endast handla enligt de anvisningar som följer av inkassoinstruktionen. Av artikel 4 (a)(ii) framgår att banken inte undersöker några dokument för att erhålla inkassoinstruktionerna. Inte heller skall banken följa instruktioner som givits av någon annan än den de mottagit inkassot ifrån (art. 4 (a)(iii) URC).

Det är också av vikt att det av instruktionerna framgår hur betalning skall ske, det vill säga om det rör sig om dokument mot betalning (D/P), dokument mot accept (D/A) eller om betalning skall ske enligt särskilda instruktioner.⁶³

Banken måste fastställa att de dokument de mottagit ser ut att överensstämma med vad som angivits i instruktionerna. Om så inte skulle vara fallet måste banken genast informera den de erhållit instruktionerna ifrån om detta. Banken skall uppge vilket dokument som saknas eller av någon annan anledning inte stämmer överens med instruktionerna. Underrättelsen skall ske utan dröjsmål, via telefon eller annat skyndsamt

⁶² Leo D’Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff’s Export Trade, s. 161ff.

⁶³ Ibid., s. 163.

kommunikationssätt. Utöver det har banken inga ytterligare skyldigheter i detta avseende, det framgår av artikel 12 (a) URC.⁶⁴

Bankerna undgår ansvar vad rör dokumentens utformning, tillräcklighet och äkthet, det framgår av artikel 13 URC. Av artikel 14 URC följer att bankerna även undgår ansvar vid förseningar, förlust av meddelande under transport eller liknande. Även för förseningar som orsakas av att klagörande rörande de instruktioner som mottagits måste erhållas undgår bankerna ansvar. Dessutom tar bankerna inget ansvar för äktheten hos signaturer på växlar, skuldförbindelser eller liknande dokument, se artikel 22 och 23 URC.

Av artikel 4 (a)(i) URC framgår att banken är skyldig att följa de inkassoinstruktioner som givits samt URC. Om den korresponderande banken lämnar ut dokument i strid mot de instruktioner som givits, exempelvis genom att inte insistera på att betalning skall ske enligt angivet betalningsvillkor, blir banken skadeståndsskyldig för kontraktsbrott gentemot exportören. Det ger exportören säkerhet att de instruktioner som givits följs.⁶⁵

Ibland kan dock banken befinna sig i ett besvärligt läge. Banken är väl medveten om att det innebär en risk att lämna ut dokumenten till importören utan att betalningsvillkoren i inkassoinstruktionen följs. Om banken lämnar ut dokumenten till importören har den inget skydd mot importörens insolvens. Importören kan dock vara en väletablerad kund hos banken. En lösning för banken kan då vara att lämna ut dokumenten mot ett så kallat "trust receipt" (ungefär depositionskvitto). Här skapas en relation där importören står som deponent (trustee) och banken är depositarie (beneficiary). Den deponerade egendomen utgörs av konossementet, varorna eller alternativt förtjänsten av försäljning av varorna, om importören har tillstånd för vidareförsäljning. En annan form av depositionskvitto föreligger om importören inte tillåts vidareförsäljning av varorna. Varorna skall då förvaras i en lagerlokal, i bankens namn och kvittot på lagerlokalen skall lämnas till banken. Vad som är viktigt att hålla i minnet är att om utlämnandet av dokument mot depositionskvitto inte går som planerat, är banken ansvarig gentemot exportören om inte dennes bemyndigande har lämnats. Vidare om importören som handelsagent skulle sälja vidare konossementet till en godtroende köpare, och därmed begår kontraktsbrott gentemot banken, har den godtroende importören ändå bättre rätt till varorna än banken.⁶⁶ Förfarandet med depositionskvitto tillämpas i viss mån av svenska banker, även om dess juridiska verkningar är osäkra.⁶⁷

⁶⁴ Leo D'Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff's Export Trade, s. 163.

⁶⁵ Ibid., s. 164.

⁶⁶ Leo D'Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff's Export Trade, s. 164f.

Se även rättsfallet *Lloyd's Bank v. Bank of America National Trust and Savings Association* [1937] 2 K.B. 631; [1938] 2 K.B. 147.

⁶⁷ Lars Gorton, Rembursrätt, s. 225.

Av artikel 24 URC framgår att inkassoinstruktionerna skall innehålla instruktioner om protest, i det fall importören inte betalar eller accepterar en växel förenad med inkassoinstruktionerna. En protest är en offentlig förklaring av notarius publicus att växeln inte har infriats under föreskriven tid.⁶⁸ Om sådana instruktioner saknas är banken inte förpliktigad att protestera växeln. De kostnader som protestering eller annan rättslig process innebär för banken skall bekostas av den som givit inkassoinstruktionerna, det vill säga exportören. Av instruktionerna måste också framgå huruvida dokumenten skall överlämnas till en ”representative in case of need” (artikel 25 URC) i det fall betalning eller accept uteblir.⁶⁹ I svensk rätt regleras upptagande av protest i sjunde kapitlet växellagen. I 44 § stadgas att en vägran att godkänna eller infria växel måste styrkas genom en av offentlig myndighet upprättad handling (protest). Om protest inte upptas förlorar växelnehavaren sin regressrätt gentemot trassenten, alla indossenter och mot övriga växelgäldenärer.⁷⁰

3.4 Nationell reglering

Själva betalningsmetoden dokumentinkasso som sådan regleras inte i svensk rätt. Vad gäller betalningen så regleras den i 48 § köplagen. I första stycket andra meningen stadgas att om betalning skall ske mot överlämnande av dokument avseende varan, skall betalningen ske där överlämnandet äger rum. Av andra stycket framgår att skyldigheten att betala även omfattar en skyldighet att i enighet med avtalet acceptera växel och ställa remburs, bankgaranti eller annan säkerhet samt att vidta andra åtgärder som behövs för att möjliggöra betalning.

Köplagens 10 och 49 §§ reglerar betalningstidpunkten och bygger i huvudsak på den traditionella ”Zug um Zug”-principen.⁷¹ Den svenska köplagen är dock dispositiv, vilket innebär att lagens bestämmelser inte tillämpas om annat följer av avtalet mellan parterna, praxis som utbildats mellan parterna eller av handelsbruk eller annan sedvänja som måste anses bindande för parterna.⁷² Härav följer att i det fall parterna använder sig av betalningsmetoden dokumentinkasso och har inkorporerat URC i inkassouppdraget så har URC företräde framför svensk lag. Enligt artikel 1 (a) URC skall reglerna när de inkorporeras i inkassouppdraget vara gällande för alla inblandade parter, om inte annat uttryckligen överenskommit eller om tvingande lagstiftning finns på området.

Vad gäller svensk rättspraxis på dokumentinkassoområdet så finns ett rättsfall, NJA 1970 s 487 som diskuterar bankens utlämnande av förskott till exportören. Detta rättsfall kommer närmare att redogöras för under avsnitt 6.4.2.

⁶⁸ Leo D’Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff’s Export Trade, s. 164.

⁶⁹ Ibid., s. 163.

⁷⁰ Johnny Herre i Karnov 2003/04, s. 657.

⁷¹ Michael Bogdan, Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem, s. 29.

⁷² Se 3§ Köplag (1990:931)

3.5 Betalningsvillkor vid dokumentinkasso

När betalning skall ske genom dokumentinkasso måste exportören informera sin bank om vilket betalningsvillkor som skall gälla för importörens betalning. Banken vidarebefordrar sedan informationen till banken i importörens land. Det kan endera röra sig om D/P (documents against payment) eller D/A (documents against acceptance).⁷³

3.5.1 D/P (Documents Against Payment)

D/P kan på svenska översättas till dokument mot betalning. Benämningen CAD (Cash Against Documents) är en annan benämning på betalningsvillkoret. D/P innebär att importören måste erlægga betalning direkt då banken underrättar importören om att dokumenten har inkommit, en så kallad á vista betalning. Importören löser inkassouppdraget genom att betala den aktuella summan till sin bank.⁷⁴ Betalning sker kontant eller om en växel dragits på importören (betalbar á vista), löser han den som betalning.⁷⁵ När betalning skett får importören tillgång till dokumenten och kan kvittera ut varorna.⁷⁶

Av artikel 7 (a) URC framgår att när inkassoinstruktionerna föreskriver D/P bör inte dokumentinkassot åtföljas av en växel betalbar vid framtida tidpunkt. I artikel 7 (b) stadgas att om dokumentinkassot innehåller en växel betalbar vid framtida tidpunkt måste det anges om betalning skall ske genom D/P eller D/A. Om uppgift om hur betalning skall ske saknas så lämnas de kommersiella dokumenten enbart ut mot betalning (D/P). Om inkassoinstruktionerna, trots rekommendationerna i artikel 7 (a) föreskriver D/P samtidigt som dokumentinkassot åtföljs av en växel betalbar vid ett senare tillfälle, får banken enbart släppa dokumenten mot betalning. Banken ansvarar då inte för de förseningar detta kan medföra (art. 7 (c)).

3.5.2 D/A (Documents Against Acceptance)

Dokument mot accept, som denna betalningsmetod kan översättas till på svenska innebär att importören betalar i efterskott. Vanligast förekommande är att importören får tillgång till dokumenten mot att han accepterar en växel med viss kredittid, i regel mellan 30 och 180 dagar (det kan i undantagsfall röra sig om ännu längre kredittid).⁷⁷

⁷³ Leo D'Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff's Export Trade, s. 163.

⁷⁴ Lars Gorton, Rättsliga ramar för internationella affärer –en översikt, s. 252.

⁷⁵ Ed. C.M. Chinkin, P.J. Davidson and W.J.M. Ricquier, Current Problems of International Trade Financing, s. 101.

⁷⁶ A.G. Walker, Export Practice and Documentation, s. 172.

⁷⁷ Ed. C.M. Chinkin, P.J. Davidson and W.J.M. Ricquier, Current Problems of International Trade Financing, s. 101.

Exportören kan vid accept mot utställd växel välja mellan att behålla växeln tills förfallodagen och då erhålla betalning från importören, eller diskontera (lösa in) växeln hos banken och därmed omedelbart erhålla betalning. En accept mot utställd växel ger bara skydd mot importörens ovilja att betala, och inte hans eventuella oförmåga att betala. Det är därför lämpligt att kombinera växeln med någon form av säkerhetsarrangemang, exempelvis en bankgaranti.⁷⁸

3.6 Exportinkasso

Inkassoärendena kan delas in i två kategorier, de som sänds från Sverige till utlandet (exportinkasso) och de som kommer från utlandet för inkassering hos någon i Sverige (importinkasso).⁷⁹

Vid exportinkasso överlämnar den svenske exportören, per post eller över disk, inkassodokumentet till banken för inkassering hos den utländske importören. Exportören ger också instruktioner för uppdragets handläggande, hur dokumentet skall översändas (flyg eller andra postförbindelser), vilka betalningsvillkor som gäller för utlämnande av dokumentet till importören, vilka åtgärder som skall vidtagas i det fall importören vägrar att lösa ut dokumentet och hur redovisning för uppdraget skall ske.⁸⁰

Importinkasso berör snarare en svensk importör än exportör. Jag tycker dock att även detta perspektiv är viktigt att ta upp, eftersom det bidrar till att skapa mer av en helhetsbild av hur dokumentinkassot som betalningsmetod fungerar.

Innan importören löser ut eller accepterar dokumentet har han möjlighet att granska dessa för att förvissa sig om att allt är i sin ordning. Även om det kan tyckas som en självklarhet att importören skall granska dokumentet sker det långt ifrån alltid, i synnerhet när det rör väletablerade relationer. Gör han det till en vana att inte granska dokumentet kan det förr eller senare komma ett liknande dokument från en relativt okänd leverantör. Importören kan då finna att han accepterat eller betalat för något som inte stämmer överens med avtalad leverans.

Någon möjlighet att undersöka varorna innan betalning skall erläggas finns inte, om inte banken uttryckligen fått instruktioner om att sådan undersökning får ske.⁸¹

Frågan huruvida köparen har rätt att undersöka varorna i förväg berörs i rättsfallet NJA 1963 s 136. Rättsfallet handlar om huruvida säljaren har rätt att häva köpet på grund av anteciperad betalningsmora (anteciperad betalningsmora föreligger då borgenären redan

⁷⁸ Michael Bogdan, Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem, s. 78.

⁷⁹ Per Boman, Exportören importören och banken, s. 52.

⁸⁰ Ibid., s. 57.

⁸¹ Per Boman, Exportören importören och banken, s. 53.

före förfallodagen har anledning att anta att dröjsmål med betalning kommer att föreligga). Det franska företaget Filiatre & Cia (Filiatre) hade med den svenska köparen Ritax ingått avtal om försäljning av 500 ton Bintjepotatis i storleken 35-50 mm. Avtalet ingicks den 26 oktober 1959. Betalningen skulle ske "a vista mot dokument" i svensk bank. Den 5 november meddelade dock Ritax att ett villkor för att betalning skulle ske var att en undersökning av potatisens storlek och kvalitet först skulle äga rum. Filiatre som misstänkte att detta var ett sätt för Ritax att försöka dra sig ur avtalet svarade med att kräva att Ritax istället skulle öppna en oåterkallelig förhandsremburs å köpeskillingen, något som Ritax vägrade. Den 9 november lät Filiatre meddela att eftersom Ritax underlåtit att öppna remburs skulle avtalet hävas grundat på att Ritax var i anteciperad betalningsmora. Filiatre krävde ersättning för åsamkad skada orsakat av Ritax kontraktsbrott. Högsta domstolen fann att Ritax inte kunnat visa att deras misstankar om fel i partiet varit grundade. Därför förelåg ingen rätt för Ritax att undandraga sig avtalsenliga åtaganden på den grund av att förhandsbesiktning ej skett. Högsta domstolen fann att Ritax genom sitt agerande begått kontraktsbrott. Filiatre hade därför rätt att häva köpet och har rätt till ersättning för liden skada.

I nämnda rättsfall understryks att när betalningsmetoden dokumentinkasso används har köparen ingen fastställd rätt att granska varorna innan betalning skall erläggas. Vägran att erlægga köpeskillning utan föregående besiktning ledde i detta fall till att Ritax gjorde sig skyldig till kontraktsbrott. Importören kan dock förbehålla sig rätten att inspektera varan, något som bör göras vid köp där exportören är relativt okänd. Anteciperat kontraktsbrott och rätten till hävning på grund av sådant regleras i 62 § köplagen. Utanför köplagen är dock rättsläget ofta oklart. Verkningarna av en sådan förklaring kan ibland framgå indirekt av särskilda regler och ibland får man försöka tillämpa analogier. I rättsfallet NJA 1963 s 136 bedöms handlandet enligt särskilda regler som "befarat kontraktsbrott".⁸²

Om det senare skulle visa sig att varorna inte stämmer överens med vad som avtalats har importören inte heller någon möjlighet att få tillbaka redan erlagd betalning från banken. Det får lösas mellan importören och exportören utan bankens inblandning, eventuellt på rättslig väg. Bankernas ansvar omfattar, som tidigare nämnts, enbart kontrollering av att rätt dokument finns med och inte för någon granskning av vare sig dokument eller varor.⁸³

⁸² Jan Hellner, Speciell avtalsrätt II, Kontraktsrätt, s. 101.

⁸³ Per Boman, Exportören importören och banken, s. 53.

4 Remburs

4.1 Allmänt

Betalning genom remburs är näst efter förskottsbetalning den mest gynnsamma betalningsmetoden, sett ur exportörens synvinkel. Några av fördelarna för exportören är att utbetalningen görs i hans land samt att det är importören som ansvarar för upprättandet av rembursen.⁸⁴ Rembursen är för det mesta också förmånlig för importören, som genom villkoren i rembursen dirigerar leveransen med avseende på transportmedel, skeppningstid, varuspecifikation etc.⁸⁵

Anledningen till att företag ibland har dragit sig för att sköta betalningen genom remburs är att kostnaderna har ansetts för stora. Vad som bör hållas i åtanke är dock att bankerna lagt ner mycket omfattande arbete för att kunna skapa och upprätthålla denna metod som i princip är universellt gångbar. Ett alternativ för en importör som tycker att rembursmetoden blir allt för kostsam är att föreslå exportören att betalningsmetoden kan användas, under förutsättning att exportören lämnar en rabatt som helt eller delvis täcker remburskostnaderna. Kostnadmässigt kan det dock ändå vara till exportörens fördel med remburs, eftersom han då undgår inkassokostnader, ränteförluster samt riskerna. För exportören är det närmaste alternativet till remburs förmodligen förskottsbetalning. Även om kostnaderna är betydligt lägre än vid remburs kan det, som tidigare nämnts, vara svårt att få importören att gå med på förskottsbetalning eftersom denne då tvingas stå hela risken. Ett annat alternativ kan vara kreditbetalning förknippat med en "on-demand" garanti. Det är en form av betalningsgaranti som ger exportören rätt till betalning vid anfordran. Betalningsgarantier används ibland istället för remburs eftersom kostnaderna är lägre, samtidigt som förfarandet ofta är både enklare och snabbare än vid remburs. Praxis i olika länder spelar också in här. I exempelvis Tyskland är det ofta lättare att få betalningsgaranti än remburs.⁸⁶

Rembursen innehåller bestämda riktlinjer, från vilka varken exportören eller importören får avvika. Fördelen härmed är att det eliminerar både diskussioner och oväntade åtgärder från motparten, vilket annars kan vara tidsödande och kostsamt.⁸⁷

⁸⁴ A.G. Walker, *Export Practice and Documentation*, s. 185.

⁸⁵ Per Boman, *Exportören importören och banken*, s. 137.

⁸⁶ *Exporthandboken –Internationell affärsutveckling för små och stora företag*, s. 420.

⁸⁷ Per Boman, *Exportören importören och banken*, s. 94f.

4.2 Historik

Remburs är en betalningsmetod som utvecklats genom handelsbruk för att komma till bukt med de motstridiga intressen som uppstår mellan exportör och importör rörande betalning vid internationella avtal.⁸⁸ Engelska domare har benämnt rembursen som ”the life blood of international commerce.”⁸⁹

Dagens remburstyper anses ha förekommit i drygt hundra år. En del av rembursens funktioner sträcker sig dock längre tillbaks i tiden och har med tiden utökats på olika sätt.⁹⁰ Rembursen anses ha varit den mest använda betalningsmetoden vid internationell handel under 1900-talet. Detta på grund av att den minimerar risktagandet samtidigt som själva betalningstransaktionen underlättas.⁹¹ Användningen av rembursen som betalningsmetod har dock varierat betydligt i omfattning under olika tidsperioder. Orsakerna till det kan tänkas vara konjunktursvängningar och de allmänna ekonomisk-politiska förhållandena. Det har flera gånger, inte minst under slutet av 1960-talet och början av 1970-talet, klargjorts att betydelsen av rembursen som betalningsmetod skulle komma att minska. I början av 1980-talet fanns dock tendenser till en ökning av antalet remburser inom vissa områden.⁹² Den tekniska utvecklingen har bidragit till att parterna lättare kan lära känna varandra och till att andra effektiva och mindre kostsamma metoder har vuxit fram. Det har gjort att rembursen, vilken dock fortfarande har en värdefull roll i den internationella handeln, inte längre är den bästa tänkbara metoden i alla situationer. Med anledning av att den internationella handeln har ökat så har också konkurrensen stigit. Det har gjort att en del exportörer har släppt kraven på remburs som betalningsmetod, som ett sätt att locka nya köpare. Resultatet av det har blivit att rembursen i vissa fall har setts mer som ett hinder än främjande av internationell handel.⁹³

4.3 De olika stegen i ett rembursärende

Remburstransaktionen är ett flerpartsförhållande. I de flesta fall är det fyra parter inblandade: importören, den bank importören ger i uppgift att öppna rembursen, exportören och en bank på dennes ort där utbetalning sker (den korresponderande banken) Ibland förekommer dock fler än fyra parter och ibland enbart tre parter: importören, importörens bank och exportören.⁹⁴

Remburstransaktionen kan delas in i fyra steg:

⁸⁸ Leo D'Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff's Export Trade, s. 145.

⁸⁹ Ibid., s. 166.

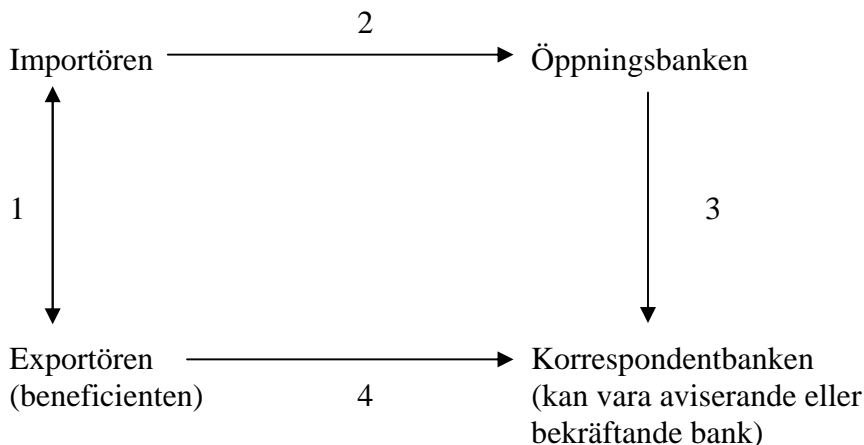
⁹⁰ Lars Gorton, Rembursrätt, s. 4.

⁹¹ Andrea Ratay, Moving Beyond Letters of Credit in International Trade Finance, s. 22.

⁹² Lars Gorton, Rembursrätt, s. 4ff.

⁹³ Andrea Ratay, Moving Beyond Letters of Credit in International Trade Finance, s. 22.

⁹⁴ Lars Gorton, Rembursrätt, s. 47.

- 1) Det inleds med att importören och exportören i köpeavtalet kommer överens om att betalning skall ske genom remburs.
- 2) Importören tar sedan kontakt med en bank där han befinner sig. Banken (öppningsbanken) får i uppdrag att öppna en remburs i exportörens (beneficientens) namn och enligt de villkor som specificeras av importören.
- 3) Öppningsbanken arrangerar sedan med en bank där exportören har sitt affärsställe (den korresponderande banken) som får i uppgift att avisera eller bekräfta betalningen, mot att exportören uppvisar rembursdokumenten.
- 4) Den korresponderande banken skall sedan underrätta exportören om att det är till den banken han skall vända sig med rembursdokumenten. När exportören presenterar dokument som stämmer överens med villkoren i rembursen betalar banken ut pengarna till honom.⁹⁵

4.4 Internationell reglering

De flesta länder, däribland Sverige, saknar lagregler rörande remburs. Internationella konventioner på området saknas också.⁹⁶ ICC har därför utarbetat ett regelverk rörande remburs, UCP (Uniform Customs and Practice for Documentary Credits).

UCP kan sägas utgöra nedtecknade internationella sedvänjor eller närmare bestämt ”kvalificerade” internationella standardvillkor.⁹⁷ Efter mer än 60 års arbete och ett antal revideringar har UCP i dag nästan universal tillämpning.⁹⁸ Den senaste versionen är från 1993 och betecknas UCP 500. Det är i praktiken främst genom UCP som rembursarrangemanget regleras.⁹⁹

⁹⁵ Leo D’Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff’s Export Trade, s. 169.

⁹⁶ Lars Gorton, Rembursrätt, s. 39.

⁹⁷ Lars Gorton, Remburs som betalning, s. 28.

⁹⁸ Leo D’Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff’s Export Trade, s. 168.

⁹⁹ Lars Gorton, Remburs som betalning, s. 28.

Endast i de länder där UCP enligt lag skall tillämpas på rembursen träder den ikraft automatiskt. Sådan lagreglering finns dock endast i ett fåtal länder.¹⁰⁰ För majoriteten av företag måste UCP inkorporeras i avtalet för att kunna tillämpas, det framgår av artikel 1 i regelverket.¹⁰¹

UCP grundar sig på två fundamentala principer. Den ena är rembursens självständiga ställning (the autonomy of the credit) och den andra är doktrinen om strikt överensstämmelse (the doctrine of strict compliance).

Rembursens självständiga ställning innebär att den är separerad från det underliggande kontraktet, det vill säga själva köpeavtalet, och alla andra transaktioner. Det regleras i artikel 3 (a) UCP. Banken skall endast kontrollera att dokumenten som presenteras av exportören överensstämmer med de instruktioner som givits. Artikel 4 UCP stadgar att banken handlar med dokument och inte med gods. Det är således irrelevant för banken om köpet rör olja, maskiner, timmer eller något annat.¹⁰² Anledningen härtill är att det inte kan förväntas att banken skall ha ingående kunskap om vad varje enskilt köp rör.¹⁰³ Ett undantag från regeln om att banken skall betala ut pengar under rembursen, trots att dokumenten ser ut att vara i sin ordning, är om det framgår att det rör sig om bedrägeri. Det brukar benämnas ”bedrägeriundantaget”.¹⁰⁴

”The doctrine of strict compliance” innebär att banken har en skyldighet att granska att de dokument som exportören presenterar står i strikt överensstämmelse med villkoren i rembursen. Banken har rätt att avvisa dokument som inte uppfyller kravet om strikt överensstämmelse.¹⁰⁵ Bankens granskningsplikt av dokumenten utgör en fundamental del av rembursarrangemanget. Granskningsplikten som banken har enligt ”the doctrine of strict compliance” är betydligt strängare än den skyldighet som följer av en vanlig culpabedömning.¹⁰⁶ Även den minsta diskrepans (avvikelse) ger banken rätt att avvisa dokumenten. Detta kan illustreras av den engelske domaren Lord Sumners uttalande om innebörden av ”the doctrine of strict compliance”: “There is no room for documents which are almost the same, or which will do just as well”.¹⁰⁷

Två huvudpunkter är dock viktiga att hålla i minnet vad gäller UCP. För det första, meningen med regelverket aldrig var att skapa en lagsamling. För det andra, även om regelverket blir alltmer omfattande med varje revidering så är inte avsikten att det skall bli heltäckande. UCP har exempelvis aldrig haft till avsikt att reglera lagval och domsrätt.¹⁰⁸

¹⁰⁰ Raymond Jack, *Documentary Credits*, s. 11.

¹⁰¹ Leo D’Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, *Schmitthoff’s Export Trade*, s. 168.

¹⁰² *Ibid.*, s.170.

¹⁰³ *Ibid.*, s. 172.

¹⁰⁴ *Ibid.*, s. 170.

¹⁰⁵ Ed. Petar Sarcevic and Paul Volken, *International Contracts and Payments*, s. 57.

¹⁰⁶ Lars Gorton, *Svensk Juristtidning*, s. 960f.

¹⁰⁷ Leo D’Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, *Schmitthoff’s Export Trade*, s. 172.

¹⁰⁸ Raymond Jack, *Documentary Credits*, s. 9.

4.5 Nationell reglering

Till skillnad från den köp- och transporträttsliga relationen som är noggrant reglerad i nationell rätt, så är rembursen bara reglerad i ett fåtal rättssystem.¹⁰⁹ När remburs används som betalningsmetod i internationella sammanhang finns nästan alltid en hänvisning till UCP. Det betyder dock inte att man helt kan bortse från nationell rätt. Då UCP inte är heltäckande, måste ibland ledning hämtas från närbesläktade lagområden för tolkning och utfyllning.¹¹⁰ Det bör också hållas i minnet att när det gäller exempelvis avtalstolkning, processuella spörsmål, sak- och konkursrättsliga frågor så ersätter inte UCP nationell rätt, även om hänsyn måste tas till rembursens internationella karaktär.¹¹¹ Artikel 49 UCP om överlåtelse av rembursbeloppet illustrerar kopplingen mellan UCP och nationell rätt. Det står:

*”Det förhållandet att en remburs inte angetts vara överlåtbar skall inte påverka beneficentens rätt att i enlighet med tillämplig lag överlåta likvid som han är eller kan komma att bli berättigad till under rembursen. Denna artikel hänför sig endast till överlåtelsen av likvid och inte till överlåtelse av rätten att utnyttja själva rembursen”.*¹¹²

Regeln visar på att överlåtelse av rembursbeloppet skall avgöras av nationell rätt istället för enligt UCP.¹¹³

Vad beträffar importörens betalningsskyldighet så regleras den i 48 § 2st. köplagen. Där står att importörens betalningsskyldighet, i egenskap av köpare, omfattar att ställa remburs och vidta de andra åtgärder som behövs för att möjliggöra betalning. Underlåtenhet av importören att vidta avtalade åtgärder är ett brott mot själva betalningsförpliktelsen.¹¹⁴

4.6 Bankens funktion i remburstransaktionen

Vad för slags åtagande banken har i remburstransaktionen beror på det uppdrag som accepterats. I stort sett alltid följer arrangemanget UCP:s regler. Huvuddelen av UCP ägnas åt att ange ramar för bankernas åtaganden samt att ange vissa utgångspunkter för de aktuella dokumenten.

Bankens huvudsakliga förpliktelser är att öppna rembursen i tid, att granska dokumenten i enlighet med ”the doctrine of strict compliance”, och om dokumenten överensstämmer med villkoren i rembursen betala exportören.

¹⁰⁹ Lars Gorton, Rembursrätt, s. 30.

¹¹⁰ Ibid., s. 63.

¹¹¹ Lars Gorton, Remburs som betalning, s. 29.

¹¹² Ibid., s. 31.

¹¹³ Ibid., s. 31.

¹¹⁴ Johnny Herre i Karnov 2003/04, s. 580.

På samma sätt som andra uppdragstagare har banken en principiell skyldighet att utföra det den åtagit sig samt visa aktsamhet vid utförandet.¹¹⁵ Banken fungerar som en slags garant för att exportören skall få betalning för varorna i enlighet med vad som överenskommits med importören i köpeavtalet.

4.7 Olika typer av remburs

Det finns olika typer av remburs. Åtskillnad görs mellan oåterkalleliga och återkalleliga samt bekräftade och obekräftade remburs.¹¹⁶ Det är viktigt att skilja dessa typer åt. Frågan om en remburs är återkallelig eller oåterkallelig hänför sig till förhållandet mellan öppningsbanken och beneficienten (exportören). Frågan om rembursen är bekräftad eller obekräftad hänför sig till förhållandet mellan den bekräftande banken och beneficienten.¹¹⁷

Enligt artikel 6 UCP skall en remburs om inget annat angetts anses vara oåterkallelig.

4.7.1 Återkalleliga remburs

En återkallelig remburs kan när som helst återkallas, men saknar verkan om den aviserande banken inte underrättats om återkallelsen innan utbetalning skett. Huruvida beneficienten underrättats eller inte spelar dock ingen roll. Det innebär således att den återkalleliga rembursen egentligen inte innebär någon verklig säkerhet för betalning. Den utgör snarare en anvisning till ett betalningsställe dit exportören kan vända sig för att få betalt för sina dokument. Den visar dock på att importören har den ekonomiska förutsättningarna för att genomföra köpet.¹¹⁸ Den återkalleliga rembursen har fördelen att den är mindre kostsam än övriga rembursalternativ.¹¹⁹

En återkallelig remburs kan inte bekräftas, eftersom bekräftelsen kräver att en annan bank än den öppnande banken garanterar den öppnande bankens förpliktelse enligt utfästelser i rembursen.¹²⁰

Den återkalleliga obekräftade rembursen är en relativt otillräcklig betalningsmetod, ur exportörens synvinkel, och används sällan i praktiken. I stort sett alla remburs är oåterkalleliga (över 99 procent).¹²¹

¹¹⁵ Lars Gorton, Rembursrätt, s. 243.

¹¹⁶ Leo D'Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff's Export Trade, s. 166.

¹¹⁷ Ibid., s. 194.

¹¹⁸ Per Boman, Exportören importören och banken, s. 96.

¹¹⁹ Leo D'Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff's Export Trade, s. 195.

¹²⁰ Per Boman, Exportören importören och banken, s. 96.

¹²¹ Michael Bogdan, Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem, s. 82.

4.7.2 Oåterkalleliga remburs

En oåterkallelig remburs kan inte upphävas eller ändras utan att alla inblandade parter har gett sitt medgivande. Den måste också ha en bestämd förfallodag, det vill säga en sista giltighetsdag för rembursens användande. En oåterkallelig remburs kan vara bekräftad eller obekräftad.¹²² Vid svensk export är ungefär hälften av remburserna obekräftade och hälften bekräftade.¹²³ Bankens skyldigheter vad gäller oåterkalleliga remburs återfinns i artikel 9 UCP.

När en oåterkallelig remburs är obekräftad agerar den korresponderade banken aviserande bank. Den aviserande banken ikläder sig inte någon självständig skyldighet att utge betalning. Den obekräftade remburserna har fördelen av att vara mindre kostsam än den bekräftade, men med nackdelen att den inte lokaliserar prestationen till exportörens land. Om den aviserande banken skulle vägra att betala ut pengar skulle exportören vara tvungen att vidta åtgärder i ett annat land för att utfå betalning. Något som till viss del går emot syftet med använda remburs.

Det säkraste alternativet för en exportör är den oåterkalleliga och bekräftade remburserna. Vid bekräftad remburs blir den korresponderade banken bekräftelsebank. Den ikläder sig en skyldighet att betala ut pengar till exportören mot att denne uppvisar remburshandlingarna. Banken kan inte återkalla sitt betalningsåtagande gentemot exportören även om importören skulle vilja upphäva remburserna.¹²⁴ Det bör hållas i minnet att inte alla länder tillåter denna form av remburs. Vid export till exempelvis Kina eller Iran tillåts normalt inte bekräftade remburser. Exportören får då vända sig till sin bank för att be den om en så kallad ensidig bekräftelse, vilket innebär att exportörens bank bekräftar remburserna utan att uppdraget kommer från importörens bank. Exportören får då betala en bekräftelseprovision till sin bank, dess omfattning beror på land- och bankrisk samt tidsperiod.¹²⁵

4.7.3 Rembursens betalbarhet

Enligt artikel 10 (a) UCP måste rembursens betalbarhet klart och tydligt framgå. Det finns fyra olika alternativ: à vista betalning (sight payment), betalning i efterskott (deferred payment), accepterad remburs (acceptance credit) eller negocierad remburs (negotiation credits)¹²⁶

När remburserna är betalbara à vista, vilket är det vanligaste alternativet, får exportören betalt så snart banken har granskat dokumenten. I ett flertal länder, däribland Sverige, innebär det oftast en ren kontantbetalning. I länder som har influerats av det engelska respektive det amerikanska

¹²² Per Boman, *Exportören importören och banken*, s. 96.

¹²³ Telefonintervju med Mikael Lundquist, Nordea, 2003-12-05.

¹²⁴ Leo D'Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, *Schmitthoff's Export Trade*, s. 196f.

¹²⁵ *Exporthandboken –Internationell affärsutveckling för små och stora företag*, s. 419.

¹²⁶ Leo D'Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, *Schmitthoff's Export Trade*, s. 192.

banksystemet är vanligen betalningen knuten till en växel, som betalas vid uppvisande.¹²⁷

Rembursen kan också stipulera betalning i efterskott. I rembursen anges då ett framtida datum, exempelvis 180 dagar från utfärdandet av konossementet, när den korresponderande banken skall avisera eller bekräfta betalning till exportören.¹²⁸

Om rembursen föreskriver acceptering finns två alternativ. Om det föreskrivs i rembursen att växel skall dragas på öppningsbanken, skall banken acceptera en av beneficenten utställd växel och betala ut pengar på förfallodagen. Rembursen kan också föreskriva att en växel dragen av beneficenten på öppningsbanken skall accepteras av en annan trassatbank. Öppningsbanken skall då på förfallodagen svara för betalning av växeln, i det fall trassaten vägrar lösa in växeln eller i det fall trassatbanken har accepterat växeln men inte betalat på förfallodagen.¹²⁹

I det fall rembursen föreskriver negociering skall den bank som utsetts, vanligen en bank i exportörens land, diskontera den växel dragen av beneficenten på öppningsbanken eller importören. Banken har regressrätt mot exportören, såvida den inte är bekräftande bank.¹³⁰

4.7.4 Standby-remburser

Standby-rembursen är en rembursform som fungerar som en slags garanti. Den är inte avsedd att fungera som en vanlig betalningsmetod utan dess syfte är enbart att tas i anspråk i det fall importören inte skulle uppfylla sin betalningsförpliktelse.¹³¹ Den innebär en oåterkallelig förpliktelse för den som utfärdat standby-rembursen att ovillkorligen betala beneficenten när denne så begär. Vid en normal rembursransaktion betalar banken som bekant exportören mot uppvisande av specificerade dokument. Vid standby-remburser sker betalningen ofta ”on demand”. Genom standby-rembursens utvecklande har skillnaden mellan garantier och remburs minskat. Standby-rembursen kan sägas vara ”on-demand”-garantins motsvarighet på rembursidan.¹³² Denna form av remburs har uppkommit i USA där banklagstiftningen i stor utsträckning hindrar bankerna att utfärda bankgarantier annat än i samband med andra åtaganden. Genom standby-rembursen kan bankerna använda sig av remburser där de kanske annars snarare skulle använda en bankgaranti.¹³³

¹²⁷ Lars Gorton, Rättsliga ramar för internationella affärer –en översikt, s. 290.

¹²⁸ Leo D’Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff’s Export Trade, s. 193.

¹²⁹ Lars Gorton, Rättsliga ramar för internationella affärer –en översikt, s. 288. Se även art. 9 (a)(iii) UCP 500.

¹³⁰ Leo D’Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff’s Export Trade, s. 194.

¹³¹ Michael Bogdan, Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem, s. 84.

¹³² Per Boman, Exportören, Importören och Banken, s. 99f.

¹³³ Lars Gorton, Rättsliga ramar för internationella affärer –en översikt, s. 299f.

Standby-remburser omfattas numera av UCP vilket framgår av första artikeln.¹³⁴

4.8 Exportremburs

I det fall en svensk exportör och dennes utländska köpare kommit överens om att betalning skall ske genom remburs, avvaktar den svenske exportören meddelande från bank om att remburs har öppnats. Eftersom det ofta förekommer att de dokument som presenteras inte överensstämmer med villkoren i rembursen, är det av stor vikt att exportören noggrant undersöker att villkoren i alla delar stämmer överens med bestämmelserna i köpeavtalet. Exportören måste också se till att han har förmågan att uppfylla villkoren i rembursen under dess giltighetstid.

Om minsta diskrepans föreligger måste exportören genast ta kontakt med importören och be denne ändra rembursen på de punkter den inte stämmer överens.¹³⁵

Bankkostnaderna beror på om rembursen är bekräftad eller obekräftad. En i Sverige betalbar remburs (bekräftad remburs) som är ställd på utländskt uppdrag debiteras den utländske uppdragsgivaren såsom utbetalningsprovision och ibland även som bekräftelseprovision. Om rembursen är betalbar i utlandet (obekräftad remburs) debiterar den svenska banken istället exportören (beneficienten) utbetalningsprovision, som i detta fall kallas negocieringsprovision.¹³⁶

Det åligger importören att ordna med betalningen vid remburs. Han måste ange vilken typ av remburs det skall vara och dess betalbarhet. Namnet på exportörens bank skall anges. De dokument som exportören måste uppvisa för betalning och vad de dokumenten skall innehålla måste också vara med. Rembursens giltighetstid och hur försäkringsförhållandet skall ordnas skall även det anges.¹³⁷

Om det rör sig om en oåterkallelig remburs innebär bankens åtagande en risk om inte importören omedelbart betalar in rembursbeloppet. Banken kräver därför att säkerhet ställs. Den kan bestå i att importören överlåter rätten till varan genom en pantförskrivning samt överlåtelse av skeppningsdokumenten. I det fall banken inte finner ovanstående tillräckligt kan den kräva att hela eller delar av rembursbeloppet betalas in, alternativt att säkerhet i form av pantförskrivning av värdehandlingar eller borgen ställs. Banken kräver också skydd i händelse av försäkringsfall.¹³⁸

¹³⁴ Sedan 1983 års revidering (UCP 400) omfattas standby-remburs av regelverket.

¹³⁵ Per Boman, Exportören importören och banken, s. 128.

¹³⁶ Ibid., s.129.

¹³⁷ Ibid., s. 102.

¹³⁸ Per Boman, Exportören importören och banken, s. 102, 106.

En fördel som betalningsmetoden remburs innebär för importören är att han kan påverka villkoren i rembursen. Han kan exempelvis styra tidpunkten för leverans, genom att ange sista dag då varorna skall sändas. Han kan också kontrollera varuflödet genom att exempelvis begära varuprover.¹³⁹

4.9 Elektroniska remburer

Den tekniska utvecklingen har lett till att ett stort antal banker idag kan erbjuda elektroniska remburer. De innebär att importören kan initiera rembursprocessen via internet genom att använda elektroniska dokument som bevarar upprepat använd information. Den elektroniska rembursen innebär ett underlättande av självhanteringen, minskar kostnaderna, påskyndar rembursprocessen och minskar risken för diskrepans i dokumenten.¹⁴⁰ I och med att diskrepansen i dokumenten minskas kommer också rembursen pålitlighet att förbättras. Den 1 april 2002 trädde det av ICC utarbetade eUCP ikraft. Reglerna är ett komplement till UCP 500 och reglerar användandet av elektroniska remburer.¹⁴¹

I dagens läge är majoriteten av remburererna fortfarande i pappersform, men många observatörer spår att inom en tioårsperiod så kommer flertalet, om inte alla remburer vara elektroniska.¹⁴²

Med tanke på den tekniska utvecklingen, som har lett till att importören och exportören lättare kan hålla kontakt och därmed etablera en relation är det kanske på tiden att rembursen följer utvecklingen. Eventuellt är utvecklingen av den elektroniska rembursen nödvändig för att rembursen som betalningsmetod skall kunna konkurrera med smidigare och mindre kostsamma alternativ i framtiden.

¹³⁹ <http://www.nordea.se/foretag/utland/index.html> 2003-09-15, 11:02.

¹⁴⁰ Andrea Ratay, Moving Beyond Letters of Credit in International Trade Finance, s. 24.

¹⁴¹ http://www.swift.com/temp/41921/8835/eUCP_guidelines_summary_020625_V6.pdf, 2004-01-12, 11:07.

¹⁴² Erika Morphy, Form vs. Format, s. 47.

5 Växeln

5.1 Allmänt

Växeln (bill of exchange) hör inte till de betalningsmetoder som detta arbete syftar till att förklara och jämföra, men har en så pass viktig roll i sammanhanget att den förtjänar en närmare förklaring. Växelns funktion i internationell handel och dess relation till de betalningsmetoder som undersökts kommer i avsnittet att utredas.

Växeln är ett lämpligt alternativ då exportören är villig att ge importören kredit och men samtidigt vill ha möjligheten att få ut kontant betalning före skuldens förfallodag. Exportören kan diskontera växeln hos en bank, men måste hålla i minnet att i det fall importören inte betalar kan han bli återbetalningsskyldig till banken för växelbeloppet.

Det är vanligen tre parter inblandade i växelarrangemanget. Det rör sig då oftast om exportören, trassenten (the drawer), importören, trassaten (the drawee) och betalningsmottagaren (the payee), som kan utgöras av en bank eller av exportören själv.¹⁴³ Växeln är en enligt särskilda regler skriven uppmaning från trassenten till trassaten att betala en viss summa till betalningsmottagaren, på angiven förfallodag. En handling av detta slag kallas en tratta, dragen växel. Vanligtvis vill betalningsmottagaren att trassaten accepterar växeln genom att skriva sin namnteckning på växelns framsida, vilket sker på tvären eller på särskilt angiven plats. Genom att göra detta förbinder sig trassaten att ovillkorligen betala växelsumman och kallas därefter acceptant.

Förutom att diskontera växeln hos en bank kan betalningsmottagaren också överlåta växeln och därmed sin rätt till betalning till en annan person. Den personen kan i sin tur överlåta växeln till en annan person osv. Här gäller dock samma princip som vid diskontering. I det fall trassaten skulle vägra att acceptera eller acceptanten vägra betala på förfallodagen, så är samtliga överlåtare tillsammans med trassenten solidariskt ansvariga för växelns betalning gentemot växelnehavaren. Inom växelrätten finns en speciell regel om att växelnehavaren, genom en så kallad protest måste införskaffa ett officiellt bevismedel om den uteblivna prestationen i det fall accept eller betalning vägras.

De stränga formella kraven som ställs på växeln har medfört att ramarna för dess utformning är snäva och utrymmet för flexibilitet är marginellt. Det har dock förmodligen stärkt spridningen och erkännandet av växelförfarandet och gjort den till ett användbart och ofta utnyttjat betalningsinstrument.¹⁴⁴

¹⁴³ Leo D'Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff's Export Trade, s. 147f.

¹⁴⁴ Lars Gorton, Rättsliga ramar för internationella affärer –en översikt, s. 158f.

5.2 Historik

De första betalningsförbindelserna sägs ha uppkommit i norra Italien på 1100-talet. Köpmän som färdades utomlands för att inhandla varor började använda växeln för att undvika överfallsrisken. Köpmännen betalade den aktuella summan i de inhemska myntslaget och fick ett kvitto på sin betalning. En penningtransportör förde sedan pengarna till den utländska handelsplatsen där köpmannen sedan växlade sitt kvitto mot motsvarande summa i det utländska myntslaget.

Nästa steg i utvecklingen var att undvika faktisk transport av pengar överhuvudtaget. Istället för att penningtransportören själv transporterade pengarna anlätade han en person i det andra landet att betala ut pengarna i den lokala myntslaget i utbyte mot ett dokument samt kvitto. Inte lång tid dröjde innan de båda handlingarna sammanfogades i ett dokument. Så småningom kunde dokumentet också överlåtas till tredje man. Från och med medeltiden fanns något som i realiteten motsvarar vår tids växel. Kommersiella och rättsliga regleringar har vuxit fram under århundraden av användning men grunderna för användandet av växeln har varit oförändrade. Vad beträffar kodifiering reflekterar den i stort sett internationellt handelsbruk.¹⁴⁵

5.3 Internationell reglering

Globalt sett är regleringen av växelarrangemanget uppdelat i två rättsfamiljer. Den ena är Genève-systemet som bygger på Genèvekonventionerna från 1930.¹⁴⁶ De tillämpas i de länder vars rättssystem bygger på den romerska rätten och har uppnått en mycket hög grad av harmonisering i dessa länder. Den andra är det angloamerikanska systemet som tillämpas i de flesta länder vars rättssystem bygger på den anglosaxiska rätten, däribland Storbritannien och USA.¹⁴⁷

Det finns således en skillnad i fråga om växelarrangemanget mellan de länder som tillämpar den romerska rätten och de som valt att följa den anglosaxiska rätten. För att förlika dessa två synsätt har UNCITRAL (United Nations Conference on International Trade Law) skapat UNCITRAL Convention on International Bills and Promissory Notes.¹⁴⁸

¹⁴⁵ Ed. Petar Sarcevic and Paul Volken, *International Contracts and Payments*, s. 87f.

¹⁴⁶ Det finns tre stycken Genèvekonventioner från 1930, som reglerar växeln. De är: Konvention om gemensam växellag (The Geneva Convention on the Unification of the Law Relating to Bills of Exchange), Konvention för lösande av vissa lagkonflikter på växelrättens område och Konvention rörande stämpel å växlar. Konventionen om gemensam växellag är den som är av störst praktisk betydelse. Se vidare Boman, *Exportören, importören och banken* s. 63.

¹⁴⁷ Leo D'Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, *Schmitthoff's Export Trade*, s. 152.

¹⁴⁸ Ed. Petar Sarcevic and Paul Volken, *International Contracts and Payments*, s. 88.

Konventionen godkändes av FN:s generalförsamling den 9 december 1988. Syftet med konventionen är att skapa speciella dokument. Parterna involverade i internationell handel kan använda sig av dessa speciella dokument istället för de existerande dokument som rör betalning. Bestämmelsen gäller endast då dokumentet ifråga innehåller följande benämning: ”International Bill of Exchange (UNCITRAL Convention)” eller ”International Promissory Note (UNCITRAL Convention)”. Benämningen måste vidare återfinnas i dokumentets rubrik och i texten.¹⁴⁹ Konventionen har dock endast antagits av ett fåtal länder och har således inte vunnit någon större genomslagskraft.¹⁵⁰

5.4 Nationell reglering

I svensk rätt regleras växelarrangemanget i Växellag (1932:130). Växeln är ett strängt formbundet instrument.¹⁵¹ Av 1 kap 1 § växellagen framgår vad som skall iakttas för att en giltig växel skall anses föreligga. Ett antal minimikrav som uppställs för att handlingen skall vara att anse som en växel framgår av paragrafens åtta punkter.

Av första punkten framgår att benämningen växel skall vara införd i själva texten och uttryckt på det språk som handlingen avfattats på. Om ordet växel skulle vara utbytt skall handlingen inte betraktas som en växel. Handlingen kan däremot vara att anse som en växel om ordet ingår i ett sammansatt ord. Av andra punkten framgår att växeln är en ovillkorlig anmodan att betala visst penningbelopp (växelsumma). Inga villkor får således knytas till att betalning skall ske. I tredje punkten fastslås att namnet på den som skall infria växeln (växelbetalaren, trassaten) skall anges på växeln. I fjärde punkten återfinns ett krav om att uppgift om förfallotiden skall anges. Denna bestämmelse kompletteras dock av 2 § 2 st. Där stadgas att om förfallotid inte är utsatt, skall växeln anses betalbar vid uppvisandet. Av femte punkten framgår att uppgift om den ort, där betalningen skall erläggas, och i förekommande fall protest skall upptas, måste anges. Om sådan ort inte angetts gäller den ort som utsatts vid trassatens namn. Saknas även sådan ort är växeln ogiltig. Enligt sjätte punkten skall namnet på den, till vilken eller till vars order betalningen skall erläggas (remittenten) anges. Det räcker således inte med att skriva ”till Generaldirektören på Konkurrensverket”, utan namn måste anges. Vidare framgår av sjunde punkten att uppgift om dag och ort för växelns utställande måste anges. Utställningsorten är av vikt för bedömningen av växelns nationalitet. Slutligen anges i åttonde punkten ett krav på underskrift av den som utställer växeln (utställaren, trassenten). Utställarens namnunderskrift måste finnas på växeln för att den skall vara giltig, men det framgår också att

¹⁴⁹ Leo D’Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff’s Export Trade, s. 152.

¹⁵⁰ <http://www.uncitral.org/en-index.htm>, 2004-01-12; 11:46.

¹⁵¹ Lars Gorton, Rättsliga ramar för internationella affärer –en översikt, s. 160.

själva underskriftens giltighet saknar betydelse för växelns giltighet som sådan.¹⁵²

Tredje avdelningen i växellagen handlar om förhållandet till främmande lag. I 79 § regleras att en svensk medborgares behörighet att ingå växelförbindelse skall bedömas enligt svensk lag, vare sig han har sin hemvist i Sverige eller utomlands. I 80 § stadgas att i fråga om växelförbindelsens form skall lagen i den stat där förbindelsen undertecknats efterlevas. Rättsverkningarna av den dragna växelns godkännande skall bedömas enligt lagen i det land där växeln skall betalas, det framgår av 81 §. Tiden och sättet för upptagande av protest regleras i 85 §, därav framgår att det skall bedömas enligt lagen i det land där protesten skall verkställas.

5.5 Växeln i relation till övriga betalningsmetoder

Att växeln används i sådan utsträckning den gör än i dag beror på att den tillfredställer intressen som väger tungt vid internationell handel. För exportören innebär växeln ett sätt att säkra betalningen. Vidare är det både för importören och för exportören av vikt att finna det bästa sättet att finansiera försäljningen. Växeln kan användas i anslutning till betalningsmetoderna dokumentinkasso eller remburs.

Växelns roll i samband med dokumentinkasso har tagits upp under avsnittet om dokumentinkasso. Om dokumentinkassot föreskriver D/P representerar växeln enbart borgenärens (exportörens) order om betalning. När betalning sedan har skett kan växeln fungera som ett kvitto för importören. I vissa länder, exempelvis Tyskland, kan avsevärda stämpelavgifter förekomma. Där försöker bankerna använda sig av mindre kostsamma tillvägagångssätt för dokumentering av betalningar. Det kan gå till på så sätt att den inkasserande banken behåller växeln i sina register och istället lämnar en kvittering till importören.¹⁵³ Dokumentinkasso kan ju som bekant också föreskrivas D/A, där importören får tillgång till inkassodokumentet mot att han accepterar en växel betalbar vid ett framtida tillfälle.¹⁵⁴

Vid internationella transaktioner är rembursbetalningen ofta förknippad med en växel. Exportören utställer en växel på importören eller den bank där betalning är tillgänglig. Om växeln är betalbar vid påseende (en så kallad á vista betalning), vilket är det vanligaste alternativet, representerar den enbart exportörens order om betalning mot uppvisande av dokument.¹⁵⁵

¹⁵² Johnny Herre i Karnov 2003/04, s. 650.

¹⁵³ Ed. Petar Sarcevic and Paul Volken, *International Contracts and Payments*, s. 89.

¹⁵⁴ Ed. C.M. Chinkin, P.J. Davidson and W.J.M. Ricquier, *Current Problems of International Trade Financing*, s. 101.

¹⁵⁵ Ed. Petar Sarcevic and Paul Volken, *International Contracts and Payments*, s. 89.

Rembursen kan föreskriva acceptering. Det innebär att banken accepterar växeln och håller den till förfogande för exportören. Denne har möjlighet att diskontera växeln i förskott.¹⁵⁶ Acceptering kan ske av öppningsbanken, importören eller av den aviserande banken. Av artikel 9 (a)(iii) UCP framgår att öppningsbanken är ansvarig för acceptering. Om acceptering sker av den aviserande banken är dock denna bank ansvarig, se artikel 9 (b) (iii).¹⁵⁷

Rembursen kan också föreskriva negociering, vilket innebär en bank utses för att diskontera växlar dragna av exportören på importören eller öppningsbanken.¹⁵⁸ Banken kan sedan i sin tur överlåta växeln.¹⁵⁹

På grund av rembursens självständiga ställning liknar den till viss del växelarrangemanget.¹⁶⁰ Frågan om växelbetalning i samband med remburs illustreras i rättsfallet NJA 1978 s 560 där Walin i sitt rättsutlåtande belyser rembursens likhet med växeln. Han menar att i det fall banken vägrar att fullgöra betalning, kan ställandet av rembursen inte längre räknas importören tillgodo och importören får då betala köpeskillingen. Det förhållandet är analogt med att importören har lämnat en växel på köpeskillingen, som sedan inte kan diskonteras.¹⁶¹ Detta rättsfall kommer närmare att redogöras för under kapitel 6.4.3.

Ett annat exempel på rembursens likhet med växeln illustreras i det engelska rättsfallet *Power Curber International Ltd v. National Bank of Kuwait*.¹⁶² Lord Denning M.R. uttalar i rättsfallet att rembursen, precis som växeln är ett medel för betalning som måste lösas in och mot vilken ingen motfordran får ställas.¹⁶³ Rembursens likhet med växeln får dock inte missförstås. En viktig skillnad är att rembursen som regel inte är överlåtbar och om den skulle göras överlåtbar kan den endast överlåtas en gång, till skillnad från växeln som kan överlåtas ett obestämt antal gånger.¹⁶⁴

¹⁵⁶ Lars Gorton, Rembursrätt, s. 52.

¹⁵⁷ Leo D'Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff's Export Trade, s. 193.

¹⁵⁸ UCP 500, art. 10 (b)(ii).

¹⁵⁹ Leo D'Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff's Export Trade, s. 194.

¹⁶⁰ Ibid., s. 170.

¹⁶¹ Se vidare NJA 1978 s 560 (s. 568)

¹⁶² [1981] 2 W.L.R. 1233

¹⁶³ Se vidare Leo D'Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff's Export Trade, s. 170f.

¹⁶⁴ Leo D'Arcy, Carole Murray, and Barbara Cleave, Schmitthoff's Export Trade, s. 171.

Se även Lars Gorton, Remburs som betalning, s. 36.

6 Vilken säkerhet medför respektive betalningsmetod?

Det har hittills i arbetet redogjorts för de betalningsmetoder som kan användas vid internationell handel, deras uppbyggnad och funktion.

När de risker som en internationell affär kan innebära skall utvärderas är det lämpligt att dela in de potentiella riskmomenten i olika grupper. Det gäller att identifiera de faktorer som kan påverka den affär som skall genomföras. Det kräver noggranna analyser men kan vara nödvändigt för att undvika skador, avbrott eller andra negativa effekter som annars kan uppkomma.¹⁶⁵

Jag har valt att undersöka de kommersiella och politiska risker som kan uppstå vid internationell handel.

Det kommer att redogöras för vilket skydd var och en av betalningsmetoderna medför mot de kommersiella och politiska risker som kan uppkomma vid internationell handel.

För exportören elimineras de kommersiella och politiska riskerna först då betalningen kommit honom tillhanda. Det är därför av vikt för exportören att veta vid vilken tidpunkt betalningen kan anses vara honom tillhanda, för att han skall kunna göra en ordentlig riskanalys.

När det framgår vilket risktagande en affär innebär är det slutligen dags att göra en avvägning mellan potentiell risk och den kostnad betalningsmetoden innebär.

6.1 Kommersiella risker

Med kommersiell risk menas risken för köparens insolvens eller att köparen i övrigt inte fullföljer sina skyldigheter enligt avtalet. Till kommersiella risker räknas också köparens betalningsvilja. Vid betalningsvilja kan det exempelvis röra sig om att importören hittat en ny leverantör och finner det mindre kostsamt att betala ett eventuellt skadestånd till exportören än att betala för hela den avtalade leveransen. För att minimera de kommersiella riskerna är det därför viktigt att bedöma importörens finansiella förmåga att fullfölja avtalet.¹⁶⁶ De olika betalningsmetoderna erbjuder olika grad av säkerhet mot kommersiella risker.

¹⁶⁵ Peter Wahlgren, Juridisk riskanalys, s. 19f.

¹⁶⁶ Exporthandboken –Internationell affärsutveckling för små och stora företag, s. 401.

6.2 Politiska risker

Förutom de kommersiella riskerna som internationell handel innebär måste exportören också ta reda på vilka politiska risker handel med en köpare i ett annat land kan medföra. Med politisk risk menas risken att importören inte kan genomföra affären på grund av åtgärder från regeringen eller myndigheter i dennes land. Det bör därför undersökas om landet befinner sig i krig, om det finns risk för expropriation eller om landets regering plötsligt kan införa importtullar eller importförbud för att gynna den inhemska produktionen. Det bör också undersökas huruvida det finns risk för strejker i hamnarna, blockad eller sanktioner förekommer och huruvida landets banksystem är tillförlitligt. Dessa risker är större i länder som är politiskt och socialt instabila och har en svag ekonomi. Länder i västvärlden omfattas normalt inte av dessa risker.¹⁶⁷

Det bör hållas i minnet att även om importören har god ekonomi och är en väl etablerad kontakt finns mellan parterna så är den politiska statusen i importörens land en avgörande faktor. Skulle importörens land råka i finansiella eller politiska svårigheter kan det i sin tur leda till införandet av restriktioner mot utrikeshandel, i likhet med vad som ovan nämnts. Det i sin tur kan medföra förseningar eller i värsta fall, total förlust för exportören.¹⁶⁸ Vid handel med länder där den politiska risken är stor bör en exportör kräva att betalning endera sker i förskott eller genom en bekräftad och oåterkallelig remburs, eftersom dessa två betalningsmetoder skyddar exportören mot eventuella politiska risker.¹⁶⁹

6.3 Betalningsmetoderna i förhållande till riskerna

6.3.1 Ren betalning

Den rena betalningen har i detta arbete delats in i förskottsbetalning och kreditbetalning. Med anledning av de kommersiella och politiska risker som kan uppkomma torde förskottsbetalning vara det absolut säkraste alternativet för exportören. Vid förskottsbetalning tar exportören varken några kommersiella eller politiska risker, eftersom han erhåller betalning innan han skickar iväg varorna. Förskottsbetalning är således ett lämpligt alternativ vid affärer där de kommersiella och politiska riskerna är stora. Det är dock av vikt för exportören att veta vid vilken tidpunkt betalningen kan anses vara honom tillhanda för att undvika att importören får tillgång till varorna innan så skett.

¹⁶⁷ Exporthandboken –Internationell affärsutveckling för små och stora företag, s. 402.

¹⁶⁸ A.G. Walker, Export Practice and Documentation, s. 164, 166.

¹⁶⁹ Michael C Dennis, Exporters can choose different terms of sale, s. 41.

Vid kreditbetalning aktualiseras både de kommersiella och de politiska riskerna, eftersom varorna i detta fall kommer importören tillhanda innan betalning sker. Det är av denna anledning som exportörer sällan vill gå med på kreditbetalning om det inte handlar om en mycket väl etablerad kundkontakt i ett politiskt stabilt land. Kreditbetalning är lämpligt då de kommersiella och politiska riskerna är mycket låga. För att undvika förluster vid kreditbetalning är viktigt att exportören gör en kreditbedömning av importören. Det är också viktigt att kontinuerligt utföra kreditbedömningar även av gamla kunder, eftersom de största kundförlusterna erfarenhetsmässigt sker på befintliga kunder. Kvaliteten på informationen om företagen och deras verksamheter varierar från land till land och det kan ibland vara kostsamt att få fram adekvat kreditinformation.¹⁷⁰

6.3.2 Dokumentinkasso

Vid dokumentinkasso går banken in som förmedlare av dokumenten och lämnar inte ut dem till importören utan att betalning eller annan prestation skett. På så sätt är exportören garanterad att varorna inte lämnas ut utan att betalning sker.

Bankerna ikläder sig vid dokumentinkasso inget ansvar för att importören verkligen betalar. Det betyder att denna metod inte skyddar exportören mot importörens insolvens eller betalningsovilja. Dokumentinkasso bör användas vid enstaka affärer med kända köpare eller köpare med hög kreditvärdighet.¹⁷¹ Betalningsmetoden rekommenderas inte då köpet rör varor som snabbt kan förstöras, specialtillverkade varor eller sådana varor som är kostsamma att transportera.¹⁷² Dokumentinkasso skyddar inte heller mot politiska risker, exempelvis om landet inte skulle ha tillräckliga tillgångar i utländsk valuta för att täcka de externa skulderna.¹⁷³ Vid dokumentinkasso släpper exportören iväg de åtkomsthändingar som är bärare av rätten till varorna innan betalning har skett, vilket gör att han står risken fram tills att betalning från importören har kommit honom tillhanda.¹⁷⁴

Då betalningsvillkoret är dokument mot accept (D/A) förlänger exportören sitt risktagande i jämförelse med om betalning hade skett direkt (D/P). Anledningen härtill är att han inte får skydd mot importörens betalningsoförmåga förrän växelns inlöses.¹⁷⁵

¹⁷⁰ Exporthandboken –Internationell affärsutveckling för små och stora företag, s. 401.

¹⁷¹ <http://www.finansieringsguide.swedishtrade.se/Alternativa/Bankinkasso.htm>, 2003-10-16, 11:17.

¹⁷² Exporthandboken –Internationell affärsutveckling för små och stora företag, s. 415.

¹⁷³ Ibid., s. 415.

¹⁷⁴ Michael Bogdan, Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem, s. 76.

¹⁷⁵ Exporthandboken –Internationell affärsutveckling för små och stora företag, s. 415.

6.3.3 Remburs

För exportören är rembursen den säkraste och snabbaste betalningsmetoden, näst efter förskottsbetalning, men också den dyraste. Vid remburs garanteras exportören betalning från banken, så länge rembursvillkoren uppfylls. Det bästa alternativet för en svensk exportör är en oåterkallelig bekräftad remburs. Då finns en betalningsgaranti från den svenska banken som täcker risken på den utländska banken och köparlandet. Exportören löper därmed ingen risk att betalning uteblir och är skyddad från importörens eventuella betalningsoförmåga, betalningsovilja eller andra uppkomna riskmoment. Den oåterkalleliga bekräftade rembursen är därför det bästa alternativet för affärer med nya köpare eller när det rör stora kontrakt.¹⁷⁶ Den oåterkalleliga obekräftade rembursen innebär en lite högre risk eftersom den bank som har åtagit sig betalningsuppdrag gentemot exportören befinner sig i importörens land.

De risker som framförallt uppstår med remburs är att dokumenten som exportören presenterar för betalning ofta inte uppfyller ”the doctrine of strict compliance” och att betalningen därför kan försenas. I mer än 50 procent av de rembursutbetalningar som svenska banker handhar förekommer diskrepans mellan dokumenten och rembursvillkoren. Det beror till största del på slarv och bristande dokumentkunskap hos exportören och skulle lätt kunna undvikas. Under förutsättning att importören accepterar diskrepansen är rembursen ändå det snabbaste sättet att få betalt.¹⁷⁷

Syftet med remburs som betalningsmetod är att skapa en finansiell trygghet för exportören. Genom att använda sig av remburs kan exportören i princip säkerställa sin rätt till betalning.¹⁷⁸

Enligt allmän handelspraxis ses en öppnad remburs som betalning, vilket medför att rembursen därmed inte påverkas av exempelvis import- eller exportförbud. Det bör dock kommas ihåg att det förekommer att domstolar och myndigheter i vissa länder har ett annat synsätt.¹⁷⁹

6.4 Exportörens rätt till betalning

Vad som följer härefter är en redogörelse för när själva betalningen anses fullgjord och sakrättsligt skydd uppkommer, det vill säga den tidpunkt då de kommersiella och politiska riskerna upphör.

¹⁷⁶ <http://www.finansieringsguide.swedishtrade.se/>, 2003-11-16, 15:41.

¹⁷⁷ Exporthandboken –Internationell affärsutveckling för små och stora företag, s. 419.

¹⁷⁸ Lars Gorton, Remburs som betalning, s. 30.

¹⁷⁹ Ibid., s. 39.

6.4.1 Ren betalning

Eftersom tillvägagångssättet vid ren betalning tidigare i arbetet har delats in i banköverföring och checkbetalning kommer så göras här också.

Frågan som uppstår är när betalningen skall anses fullgjord mellan parterna vid banköverföring och när betalningsmottagaren vinner sakrättsligt skydd mot betalarens borgenärer? Inom svensk rätt finns olika uppfattningar om när verkställighet inträffar. Den vanligaste uppfattningen är att kontoöverföringen i bankens bokföring normalt är avgörande för när betalningen skall ha ägt rum. Ibland har dock den styrande principen ansetts vara att den avgörande tidpunkten är då betalningen har kommit under betalningsmottagarens rådighet eller kan disponeras av denne. Det anses dock ofta vara samtidigt som banken genomför överföringen i sin bokföring.¹⁸⁰

Rättsfallet NJA 1988 s 312 behandlar frågan om när en betalning som sker till borgenärens postgirokonto skall anses fullgjord. Parterna i målet var Falu kommun och Per Olof M. På grund av icke erlagd parkeringsavgift den 3 april 1984 hade Per Olof M ådragits att betala 75 kronor i kontrollavgift. Den 4 maj 1984 bokfördes en girering hos postgirot på 75 kronor från Per Olof M till det postgirokonto som kommunen angivit på inbetalningskortet. Postgirokontot tillhörde Länsbevakningsföretagen i Kopparbergs län AB, det bolag som av kommunen hade i uppdrag att inkassera kontrollavgifter. Bolaget skickade samma dag ett kravbrev till Per Olof M där han krävdes på kontrollavgiften samt en inkassokostnad på 80 kronor. Den 7 maj fick bolaget besked från postgirot om att Per Olof M hade betalt kontrollavgiften. Kommunen hävdade att betalningen inte kunde anses som fullgjord förrän den 7 maj, det datum då besked om betalningen från postgirot inkommit. Per Olof M hävdade att betalning skett redan den 2 maj, således innan kravbrev skickades ut. Bokföringen hos postgirot skedde den 4 maj. Frågan i målet är när Per Olof M skall ha ansetts betalt kontrollavgiften till kommunen. Var det när postgirot bokförde betalningen på mottagarens konto eller när mottagaren erhöll underrättelse om betalningen genom kontoutdrag? Högsta domstolen ansåg det vara föga rimligt att gäldenären, som skall visa på när betalning skett, skall förebringa utredning om när kontoutdrag har nått borgenären. Det är däremot lättare att visa på vilken dag postgirot har bokfört betalningen. Högsta domstolen ansåg att betalning över postgirot skulle anses fullbordad i relation till betalningsmottagaren den dag då betalningen bokfördes av postgirot. I fråga om vilken tidpunkt på dagen betalning skall anses fullgjord skall det anses vara vid den tidpunkt då postgirot avslutat sina bokföringsåtgärder.

En annan fråga som är av vikt för exportören är vid vilken tidpunkt en kontokreditering blir bindande för betalningsmottagarens bank. Det är av stor betydelse för exportören hur länge banken har möjlighet att återta det belopp som krediterats honom, i det fall det skulle visa sig att betalningen skulle sakna täckning på importörens konto. Exportören kanske inte vågar låta importören komma i besittning av varorna förrän han är säker på att betalning har krediterats hans konto.¹⁸¹

¹⁸⁰ Bert Lehrberg, Moderna betalningsformer, s. 52.

¹⁸¹ Ibid., s. 62.

Enligt engelsk rättspraxis kan en bank inte återkalla en överföring när den bankdag då överföringen ägde rum gått till ända.¹⁸²

Det engelska rättsfallet *Momm v Barclays Bank International Ltd*¹⁸³ behandlar frågan huruvida en bank har rätt att återkalla en överföring efter den dag då överföringen ägt rum gått till ända men innan betalningsmottagaren meddelats om att överföringen ägt rum. En tysk bank Bankhaus I.D. Herstatt K.G.a.A. (Herstatt) hade överenskommit med en annan tysk bank, Delbrueck & Co, att överföra 120 000 engelska pund i utbyte mot tyska mark. Uppdraget skulle utföras av den engelska banken Barclays Bank, där de båda tyska bankerna hade konton. Det var således fråga om en så kallad "in-house payment" (i motsats till en så kallad "out-house payment" där betalningsöverföring sker till en mottagare med konto i en annan bank). Herstatt hade angett att 120 000 engelska pund skulle överföras från deras konto till Delbrueck & Co den 26 juni 1974. Överföringen genomfördes av Barclays Bank den 26 juni. Den 27 juni blev det känt att Herstatt gått i konkurs. Barclays Bank som ännu inte lämnat Delbrueck & Co meddelande om att betalningen genomförts debiterade därför Delbrueck & Co de 120 000 engelska pund som dagen innan krediterats dem och krediterade istället Herstatt den aktuella summan. Herbert Momm samt 11 andra personer i Delbrueck & Co hävdar därför att Barclays Bank inte hade någon rätt att debitera Delbrueck & Co 120 000 engelska pund som fanns på bankens konto, såsom gjordes den 27 juni. Barclays Bank hävdar att betalningen inte var fullgjord då Delbrueck & Co inte fått meddelande om att transaktionen genomförts och att man därför hade rätt att återta beloppet. Domstolen finner att betalningen måste anses som fullgjord den dag som överföringen gjorts. Barclays Bank har därför handlat oberättigat då man den 27 juni återkallade beloppet. Det faktum att det rörde sig om en "in-house payment" har ingen relevans i fallet.

En annan uppfattning i frågan när en överföring inte längre kan återkallas återfinns i det amerikanska rättsfallet *Delbrueck & Co v Manufacturers Hanover Trust Co*.¹⁸⁴

Rättsfallet *Delbrueck & Co v Manufacturers Hanover Trust Co* behandlar till skillnad från *Momm v Barclays Bank International Ltd* överföring mellan konton i olika banker. Delbrueck & Co hävdar att Manufacturers Hanover Trust Co (Manufacturers) har handlat vårdslöst och således begått kontraktsbrott genom att inte återkalla två betalningar som gjorts till Chases Manhattan Bank (Chase) för Bankhaus I. D. Herstatt K.G.a.A. (Herstatt) räkning. De båda betalningarna omfattade sammanlagt 12,5 miljoner US dollar och skulle överföras den 26 juni 1974. Överföringen av betalningarna har gjorts genom ett elektroniskt överföringssystem kallat CHIPS (Clearing House Interbank Payments System). Ungefär klockan 11:30 den 26 juni förklarades Herstatt i konkurs. Överföringen om 10 miljoner dollar skedde klockan 11:36 och resterande 2,5 miljoner dollar överfördes klockan 11:37. Ungefär klockan 12:00 samma dag fick Chase ett telefonsamtal från Delbrueck om att betalningarna om 12,5 miljoner (som redan överförts) skulle stoppas. Delbrueck hävdar att betalningarna som gjorts kunde återkallas fram till klockan 21:00 samma dag, då fastställandet av dagens transaktioner skedde. Eftersom överföringar genom CHIPS nästan omedelbart når betalningsmottagaren och därmed kan disponeras av denne så anses en betalningsöverföring vara oåterkallelig från den tidpunkt som överföringen gjorts. CHIPS jämförs med kontant betalning eller betalning via check, som är oåterkalleliga när transaktionen väl gjorts. Delbruecks argument att betalningen är återkallelig tills meddelande lämnats till mottagaren är inte heller hållbart då meddelande genom CHIPS nått mottagaren redan innan Delbrueck givit order om att återkalla betalningarna. På grund av att betalning skedde genom CHIPS finner domstolen att betalningarna är oåterkalleliga

¹⁸² Bert Lehrberg, Moderna betalningsformer, s. 66.

¹⁸³ *Momm v Barclays Bank International Ltd*. [1977] QB 790

¹⁸⁴ *Delbrueck & Co v Manufacturers Hanover Trust Co*. (1979) 609 F 2d 1047, affg (1979) 464 F Supp 989.

från och med den tidpunkt de genomfördes, i detta fall klockan 11:36 och 11:37. Manufacturers kan därför ej ha ansetts begått kontraktsbrott genom att inte återkalla betalningarna och Delbruecks talan lämnas därmed utan bifall.

I svensk rättspraxis illustreras frågan om när en kontokreditering blir bindande för mottagarens bank i rättsfallet NJA 1995 s 25. Högsta domstolen kom fram till att betalningen kan återkallas så länge beloppet står under betalarens rådighet, vilket ligger helt i linje med det engelska och det amerikanska rättsfallet. Det svenska rättsfallet är dock inte direkt prejudicerande för det diskuterade förhållandet. Rättsfallet rörde i huvudsak betalarens banks återkallelse av en överföring över bankgirot till Riksskatteverkets postgirokonto.¹⁸⁵

Vid internationella överföringar mellan köpare och säljare har parterna vanligen olika banker och överföring mellan dessa banker blir då aktuell. Exportörens bank krediterar dennes konto på grundval av en betalningsorder från importören (i det fall han också är kund i samma bank) eller av importörens bank (om importörens bank är en annan än exportörens bank). Exportören kompenseras genom att importörens konto debiteras eller genom att bankens konto hos Riksbanken via clearingsystemet krediteras. Vilket av dessa sätt betalningen överförs på har inte någon betydelse för den rättsliga bedömningen vad gäller bankens bundenhet i förhållande till exportören. Som tidigare nämnts fastslog högsta domstolen i rättsfallet NJA 1988 s 312 att en betalning skall anses fullgjord då den bokförts hos banken. För att principen skall kunna upprätthållas och ge exportören erforderlig trygghet torde betalningen därför anses bindande och oåterkallelig senast vid samma tidpunkt.¹⁸⁶

Frågan om när betalningen övergår till exportören är av vikt både vid förskottsbetalning och vid kreditbetalning. Det är först när betalningen finns tillgänglig för disponering på exportörens konto som de kommersiella och politiska riskerna kan anses eliminerade. Med ledning av ovan nämnda rättsfall torde sakrättsligt skydd för betalningsmottagaren gentemot betalarens borgenärer uppkomma då betalarens rådighet till medlen avskärs. När det rör betalningar mellan konton i samma bank sker det troligtvis när banken blir bunden i förhållande till betalningsmottagaren. När det rör överföringar mellan konton i olika banker vinner betalningsmottagaren sakrättsligt skydd när hans bank blir bunden i relation till honom. Det är dock troligt att sakrättsligt skydd kan inträda redan då betalarens bank blir bunden gentemot betalningsmottagarens bank.¹⁸⁷

Vad händer då när betalning istället sker med check? Ren betalning genom check är en form av anvisning. Betalningen går till på så sätt att betalaren (importören) överlämnar en anvisning till exportören. Denna anvisning kan exportören sedan lösa in hos en tredje person, oftast en bank (adressaten). Juridiskt sett är anvisningen en uppmaning från importören till adressaten

¹⁸⁵ Bert Lehrberg, Moderna betalningsformer, s. 68f.

¹⁸⁶ Ibid., s. 69ff.

¹⁸⁷ Ibid., s. 76.

att betala ut den aktuella summan till exportören. För att anmaningen skall vara effektiv som betalning måste en förpliktelse för adressaten att betala på exportörens order finnas.

En check kan utfärdas av den som har ett checkkonto i en bank. Checken utgör då en anvisning till banken att betala en angiven betalningsmottagare eller innehavaren av checken. Det checkkontoavtal som träffats mellan utställaren och banken utgör en förpliktelse för banken att lösa in checken. Utställaren (importören) behöver inte nödvändigtvis ha ett tillgodohavande på kontot som skall belastas. Om kontot är förknippat med kredit är banken skyldig att lösa in checkar som ryms inom ramen för krediten given till importören. Om kontot skulle vara övertrasserat eller om importören blivit insolvent kan banken vägra att lösa in checken.

En check skall ha lösts in hos trassatbanken (inlösningsbanken) för att betalning skall anses fullgjord. Har trassatbanken åtagit sig att svara för checkar som honorerats av en annan bank än trassatbanken anses dock exportören vinna sakrättsligt skydd till beloppet redan då han löser in checken hos denna bank. Det är alltså först när exportören löst in checken hos trassatbanken, eller av den godkänd bank, som risktagandet upphör vid checkbetalning.¹⁸⁸

Om det rör sig om en check som överlåtits av exportören får denne betalt och vinner borgenärsskydd för betalningen vid överlåtningsstillfället. Om teckning gjorts på checken eller om checken var ställd till innehavaren är betalningen inte definitiv förrän checken lösts in av trassatbanken. I den svenska checklagen¹⁸⁹ finns i 18 § en regel om att senare checkinnehavare kan rikta regresskrav mot tidigare innehavare som tecknat sitt namn på, eller överlåtit checken.¹⁹⁰

I utlandet utfärdade checkar betalbara i utländsk valuta delas upp i två kategorier. Dels kan det röra sig om checkar utställda av utländska banker, dels kan det röra sig om checkar dragna på utländska banker av utländska företag eller privatpersoner. Vid checkar utställda av utländska banker köper den svenska banken vanligen checken vid presentation och exportören vinner därmed sakrättsligt skydd till beloppet. Vid den andra formen av check erbjuder sig normalt den svenska banken att inkassera checken, men förbehåller sig rätten att återkräva beloppet av exportören i det fall checken inte skulle honoreras i utlandet. Det senare alternativet innebär därför ett större risktagande för exportören.¹⁹¹

¹⁸⁸ Bert Lehrberg, Moderna betalningsformer, s. 23f.

¹⁸⁹ Checklag (1932:131).

¹⁹⁰ Bert Lehrberg, Moderna betalningsformer, s. 24f.

¹⁹¹ Per Boman, Exportören importören och banken, s. 40f.

6.4.2 Dokumentinkasso

När dokumentinkasso används som betalningsmetod är bankerna inblandade i förmedlingen av betalning från importören till exportören och förmedlingen av dokument från exportören till importören. Exportören har med denna metod en säkerhet i att importören inte får tillgång till varorna utan att betalning skett.

I det följande kommer att koncentreras på när betalningen vid dokumentinkasso anses vara exportören tillhanda.

Dokumentinkassobetalningen sköts vanligen, som tidigare nämnts, genom att en bank i importörens land utväxlar dokumenten, som är bärare av rätten till varorna, mot direkt betalning (D/P) eller mot accept (D/A). Enligt artikel 16 (a) URC skall det belopp som mottas av den inkasserande banken utan dröjsmål och i enlighet med instruktionerna i inkassouppdraget ställas till förfogande för den bank som uppdraget mottogs från. Av artikel 16 (b) URC skall, om inte annat överenskommits, betalningen som mottagits av den korresponderande banken överföras till exportörens bank.

Jag har inte funnit någon praxis som behandlar frågan när betalningen kan anses vara exportören tillhanda vid dokumentinkassobetalningar. Jag förmodar att då betalningsvillkoret är D/P så görs en banköverföring mellan den inkasserande banken och den remitterande banken som i det fall det skall bedömas enligt svensk rätt torde följa samma mönster som vad som nyss nämnts om banköverföringar vid ren betalning. Eftersom bankerna ikläder sig en skyldighet att överföra betalning och kommersiella dokument, torde därför en förpliktelse finnas för banken att förmedla beloppet till exportören. Däremot har banken som bekant ingen självständig förpliktelse att betala ut beloppet till exportören, om banken av någon anledning inte erhåller betalning från importören. Då importören betalat in beloppet till den inkasserande banken torde exportören vara säkrad betalning, då bankerna har en skyldighet att förmedla beloppet.

Det förekommer att förskott lämnas vid dokumentinkasso. Metoden kan då liknas vid en återkallelig remburs.¹⁹² I rättsfallet NJA 1970 s 487 uppkom frågan om huruvida svenska banker regelmässigt lämnar förskott vid dokumentinkassobetalningar och om det inom det svenska bankväsendet finns några enhetliga regler om när och på vilket sätt förskott får lämnas. Svenska bankföreningen yttrade att förskott inte lämnades regelmässigt, men att det var tämligen vanligt förekommande att förskott medgavs då svenska banker anlitas i dokumentinkassoärenden. Svenska bankföreningen menade vidare att inga enhetliga regler fanns rörande frågan om när förskott skall lämnas vid dokumentinkasso. Förskott lämnas då kunden ansöker om det under förutsättning att inga hinder föreligger enligt bankens bedömning. Vid förskott har banken en säkerhet i dokumenten och exportören torde vara säkrad betalning först då importören har betalat in beloppet. Om importören

¹⁹² Lars Gorton, Rembursrätt, s. 75.

underlåter att betala in beloppet kan banken kräva tillbaka det utbetalade beloppet.

När dokumentinkasso ställs mot accept (D/A) innebär det som bekant att importören betalar i efterskott. Det vanligaste är då att exportören drar en växel på importören med viss kredittid. Importören accepterar växeln då den presenteras av banken. I utbyte får han tillgång till inkassodokumentet. Även om exportören kan diskontera växeln och därmed omedelbart erhålla betalning så erhåller han inte skydd mot importörens betalningsoförmåga förrän betalning skett. Däremot skyddar växeln mot importörens ovilja att betala.¹⁹³

6.4.3 Remburs

Som tidigare nämnts ses en öppnad remburs enligt allmän handelspraxis som betalning, även om uppfattningen kan vara annorlunda i vissa länder.¹⁹⁴

I det fall importören skulle gå i konkurs efter att han betalat in rembursbeloppet till öppningsbanken är exportören garanterad betalning, under förutsättning att rembursenliga dokument presenteras. Om det rör sig om en oåterkallelig remburs och importören går i konkurs före rembursbeloppet betalats in till banken, skall banken ändå betala exportören under rembursen, under förutsättning att rembursen är öppnad. Exportörens rätt till betalning är oberoende av importörens förändrade betalningsförmåga, vilket är något av rembursens huvudsyfte.¹⁹⁵ Frågan är om insolvensrisken i rembursförhållandet omfattar även bankerna och om det är importören eller exportören som står risken?

I engelsk rätt finns rättspraxis som tyder på uppfattningen att då öppnings- eller bekräftelsebanken har gått i konkurs så kan exportören presentera dokumenten direkt till importören.¹⁹⁶ I rättsfallet *E.D. & F. Man Ltd. v Nigerian Sweets & Confectionery Co. Ltd.*¹⁹⁷, som handlade om öppningsbankens konkurs, ansåg domaren att säljaren hade rätt att kräva köparen på betalning trots att denne redan betalat in beloppet till banken. Det resonemang som den engelske domaren förde borde enligt Gorton även kunna vara en lösning inom svensk rätt. Däremot torde ingen rätt finnas för importören att kräva utlämnande av varorna direkt av exportören, då denne ännu inte erhållit betalning.¹⁹⁸ Härav borde slutsatsen kunna dras att det är importören som står risken för eventuell insolvens hos någon av bankerna. I

¹⁹³ Ed. C.M. Chinkin, P.J. Davidson and W.J.M. Ricquier, *Current Problems of International Trade Financing*, s. 101, Michael Bogdan, *Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem*, s. 78.

¹⁹⁴ Lars Gorton, *Remburs som betalning*, s. 39.

¹⁹⁵ *Ibid.*, s. 46f.

¹⁹⁶ *Ibid.*, s. 48. Se vidare rättsfallet *Soproma SpA* [1966] 1 Lloyd's Rep. 367.

¹⁹⁷ Lars Gorton, *Remburs som betalning*, s. 48. Se vidare rättsfallet *E.D. & F. Man Ltd. v Nigerian Sweets & Confectionery Co. Ltd* [1977] 2 Lloyd's Rep. 50.

¹⁹⁸ Lars Gorton, *Remburs som betalning*, s.48f.

sådana fall skyddar rembursen exportören, inte bara mot importörens insolvens utan även för det fall någon av bankerna skulle gå i konkurs. Om denna slutsats är riktig torde exportören vara säkrad betalning redan genom rembursens öppnande, under förutsättning att det är en oåterkallelig remburs.

Rättsfallet NJA 1978 s 560 tar upp frågan om beneficenten vid en oåterkallelig bekräftad remburs kan vända sig till köparen eller köparens bank för att utfå betalning. Den svenska köparen Tekniska Verken gav den 15 augusti 1975 Östgötabanken i uppdrag att öppna en oåterkallelig och internationellt överförbar remburs med Lakeview som beneficent för köp av olja. Rembursen bekräftades av First National Bank of Chicago i London (Chicagobanken). Lakeview informerades om den bekräftade rembursen i brev den 19 augusti. Den 20 oktober ansökte Cadmus Shipping Company Ltd. (Cadmus) hos länsstyrelsen i Östergötlands län om kvarstad på egendom tillhörande Lakeview till ett värde av 293 194,6 US dollar. Motiveringen var att Lakeview inte betalat Cadmus detta belopp. Cadmus anförde att Lakeview hade en fordran på Tekniska Verken med anledning av det köp av olja som gjorts. Cadmus anförde vidare att det fanns anledning att tro att beloppet fanns deponerat hos Östgötabanken. Den 11 mars 1976 biföll länsstyrelsen Cadmus ansökan om kvarstad och utmätning gjordes hos Östgötabanken och Tekniska Verken den 24 mars 1976. Östgötabanken och Tekniska Verken anförde besvär hos länsstyrelsen och yrkade undanröjning av utmätningarna. Lakeview skall ha överlåtit sin fordran på Chicagobanken till SA Nafta (B) N.V., Antwerpen (Nafta) med undantag för 19 270 dollar. Den 19 september meddelades Chicagobanken om överlåtelsen. I enlighet med de regler som gäller för överlåtbara remburser hade en ny remburs utfärdats på basis av den gamla. Den 5 november meddelade Chicagobanken Lakeview om att betalning under rembursen hade skett. Vad gäller betalningskravet om 19 270 dollar finner Högsta domstolen att eftersom det rör sig om en oåterkallelig bekräftad remburs så får säljaren inte rikta krav på köpeskillingen mot köparen utan att först försökt erhålla betalning under rembursen men utan att lyckas. Lakeview har därför ingen rätt att vända sig mot Tekniska Verken utan att först försökt utnyttja rembursen. Vad gäller krav om betalning riktat mot Östgötabanken saknar Lakeview även här rätt att vända sig mot banken såvida den bekräftande banken inte är oförmögen att betala. Lakeview måste således först kräva betalning av Chicagobanken och kan först i andra hand kräva Östgötabanken på betalning. Eftersom det inte har kunnat visas att Chicagobanken undandragit sig att fullgöra sin betalningsförpliktelse kan inte Östgötabanken eller Tekniska Verken åläggas att utge beloppet till Lakeview. Beträffande den resterande summan har giltig överlåtelse av rembursen skett och Chicagobanken har fullgjort sin betalningsskyldighet enligt den nya rembursen. Eftersom inget betalningskrav kan riktas mot Chicagobanken kan således heller ej krav riktas mot Östgötabanken eller Tekniska Verken såvitt gäller beloppet under den överlåtna rembursen. Utmätningarna som gjorts hos Östgötabanken och Tekniska Verken skall därför upphävas.

Av rättsfallet framgår att exportören i första hand måste vända sig till den bekräftande banken (i det fall bekräftande bank finns) för att utfå betalning. Först om den banken är oförmögen att betala får exportören vända sig till öppningsbanken och i sista hand till importören.

Rättsfallet NJA 2002 s 412 belyser rembursens funktion som betalning och vem som har rätt till betalning under rembursen.¹⁹⁹

NJA 2002 s 412 handlade om huruvida aviserande bank som erhållit rembursbelopp från öppnande bank ådragit sig betalningsskyldighet gentemot beneficenten. Fallet rörde en oåterkallelig remburs där en svensk bank stod som aviserande bank. Beneficent till

¹⁹⁹ Lars Gorton, Remburs som betalning, s. 28.

rembursen var ett svenskt bolag som gått i konkurs. Trots att detta bolag stått som beneficent hade rembursbeloppet endast i undantagsfall betalats till denne utan istället betalats ut till andra företag i samma verksamhetsgrupp. Anledningen till att konkursbolaget stått som beneficent på alla remburs var att man inte velat störa relationerna med köparna. Beneficients konkursbo gjorde därför gällande att den aviserande banken felaktigt betalat ut belopp till annan än den som stod som beneficent i rembursen. Banken svarade med att utbetalningen gjorts i enlighet med vad banken och beneficenten kommit överens om.

Högsta domstolen prövade frågan om den aviserande bankens betalningsåtagande. Beneficients konkursbo hävdar att den aviserande banken har ådragit sig en skyldighet att betala ut det belopp de erhållit från en annan bank (bekräftelsebanken) till beneficenten. Banken hävdar att den inte har någon betalningsskyldighet mot beneficients konkursbo. Eftersom den varken är öppningsbank eller bekräftande bank har den inte heller iklätt sig någon betalningsåtagande. Internationella handelskammarens UCP (1983 års revision) är tillämpliga i målet. Av artikel 8 UCP²⁰⁰ så framgår att den aviserande banken inte har någon förpliktelse gentemot beneficenten, annat än att den med skälig omsorg skall undersöka att den remburs som aviseras ser ut att vara äkta. Högsta domstolen fann därför att inget betalningsåtagande förelåg enbart på den grund att banken var aviserande bank. Öppnings- eller bekräftelsebanken har ett betalningsansvar gentemot beneficenten och överförde beloppet till den aviserande banken efter överenskommelse att den aviserande banken skulle betala ut beloppet till beneficenten. Det i sig medför inte att beneficenten har något betalningsanspråk gentemot den aviserande banken, såvida inte den aviserande banken åtagit sig ett självständigt betalningsansvar gentemot beneficenten eller annat särskilt förhållande föreligger. Det framgår av allmänna principer om tredjemansavtal. Om det skulle vara så att banken ändå skall anses betalningsskyldig på grund av den erhållit beloppet av en betalningsskyldig bank, vilket konkursbolaget hävdar, måste det grundas på ett undantag. Konkursbolaget hävdar att det saknar möjlighet att rikta anspråk mot den öppnande banken, eftersom den i enlighet med artikel 20 (b) UCP²⁰¹ när den fullgjort sitt betalningsåtagande gentemot den aviserande banken inte längre har något ansvar för om den aviserande banken fullgör sina skyldigheter eller inte. Högsta domstolen fann att bestämmelserna i artikel 20 UCP inte ger stöd för att öppningsbanken skulle vara fri från betalningsskyldighet gentemot beneficenten. Inga andra regler i UCP ger heller stöd för ett sådant påstående. Något särskilt förhållande som föranleder avsteg från allmänna principer om tredjemansavtal föreligger heller ej. Vidare anses inte inrättandet av sådant betalningsansvar förenligt med UCP:s rembursregler. Högsta domstolen ansåg därför att en aviserande bank, som erhållit rembursbelopp från öppnande/bekräftande bank inte ådragit sig någon betalningsskyldighet i förhållande till beneficenten.

Av rättsfallet framgår att den aviserande banken inte har någon betalningsskyldighet gentemot exportören. När det rör sig om en obekräftad remburs måste exportören vända sig till öppningsbanken för att utfå betalning.

6.5 Betalningsmetodens kostnad i förhållande till risk

Sett ur ett kostnadsmässigt perspektiv så framgår ganska tydligt i vilken kostnadsordning de olika betalningsmetoderna placerar sig. När exportören bedömer kostnaden måste det dock inbegripa de kostnader som

²⁰⁰ Denna bestämmelse motsvaras av artikel 7 i UCP 500.

²⁰¹ Denna bestämmelse motsvaras av artikel 18 (b) i UCP 500.

aktualisering av någon av de potentiella riskerna kan innebära och vilka konsekvenser det kan få. En sådan riskbedömning är givetvis svår att genomföra och kräver en undersökning av hur stor sannolikheten är att riskerna kommer att inträffa.

Den rena betalningen är den betalningsmetod som innebär lägst transfereringskostnad. För exportören är förskottsbetalning, ur kostnadssynpunkt, det absolut fördelaktigaste alternativet. Här undgår nämligen exportören ytterligare kostnader till följd av aktualiserade risker, eftersom han får betalt innan varorna avlämnas. Vid kreditbetalning måste exportören väga in flera faktorer. Även om kreditbetalningen också är en mindre kostsam metod så innebär betalningsmetoden också ett kostnadsmissigt risktagande. Vid försenad eller utebliven betalning kan exportören finna sig i en situation där kostnaderna blir oerhört höga. Han kan givetvis väcka talan om kontraktsbrott gentemot importören men det kan, som tidigare nämnts vara både svårt och kostsamt. Exportören måste överväga huruvida det kan vara bättre att använda sig av en säkrare betalningsmetod för att undvika kostnadsrisken, i synnerhet då det rör sig om handel med nya köpare eller då det rör stora kontrakt.

Dokumentinkasso är en kostsammare betalningsmetod än ren betalning, men medför också en större trygghet. Exportören behåller kontrollen över varorna till dess att betalning skett. Han skyddas härmed gentemot oärliga importörer. Eftersom dokumentinkasso inte garanterar exportören betalning så finns alltid risken för ökade kostnader, exempelvis om importören vägrar motta varorna och exportören kanske måste sälja dem till någon annan till ett lägre pris eller transportera hem varorna igen. Dokumentinkasso innebär såväl en kommersiell risk, genom att importören inte vill eller kan lösa in dokumenten och en politisk risk, om något skulle inträffa i importörens land som försvårar eller omöjliggör det avtalade köpet. Dessa riskmoment får givetvis betydelse när en kostnadsbedömning skall göras, men de måste också vägas mot risken för att de överhuvudtaget skall inträffa.²⁰²

Remburs är den mest kostsamma av de betalningsmetoder som tagits upp i detta arbete, men om det rör sig om en bekräftad oåterkallelig remburs är det också, näst efter förskottsbetalning, den säkraste metoden för exportören. Rembursen innebär ett självständigt åtagande av banken att betalning till exportören skall ske. När rembursen väl är öppnad har exportören den kommersiella risken på banken istället för på importören, något som ofta kan ses som en bättre risk. Banken gör en kreditprövning av importören samt kontrollerar importtillstånd och liknande. Om banken öppnar en remburs i importörens namn innebär det att banken anser att importören är god för beloppet. Exportören börjar vanligtvis tillverkningen och förbereder leverans efter att det står klart att rembursvillkoren stämmer överens med vad som avtalats mellan parterna. På så sätt undviker exportören merkostnader som kan uppstå vid fördröjd eller utebliven

²⁰² Exporthandboken –Internationell affärsutveckling för små och stora företag, s. 414f.

betalning från importören.²⁰³ Remburs är att rekommendera vid försäljning till nya kunder eller till länder där den ekonomiska och politiska stabiliteten är dålig eller svårbedömd.²⁰⁴

²⁰³ Exporthandboken –Internationell affärsutveckling för små och stora företag, s. 416f.

²⁰⁴ Ibid., s. 419.

7 Avslutande kommentar

Syftet med detta arbete har varit att ge klarhet i innebörden av de vanligast förekommande betalningsmetoderna vid internationell handel samt belysa vad de innebär för en svensk exportör som skall ge sig ut på den internationella marknaden. De vanligast förekommande betalningsmetoderna har redogjorts för, vilket följdes av en redogörelse av de risker som affären kan innebära och vilket skydd de olika metoderna erbjuder mot dessa risker. Vidare har utretts när betalningen skall anses vara exportören tillhanda. Vikten av att ställa kostnaderna mot riskerna har också belysts.

Faktorer som har betydelse vid valet av betalningsmetod är varans art, köpets storlek, parternas relation, importörens status och det politiska läget i det land till vilket export skall ske. Vissa länder har dessutom regler som rör vilka betalningsmetoder som får användas, vilket givetvis påverkar valet. Vid internationell handel är det viktigt att exportören uppmärksammar de skillnader som kan finnas mellan de olika rättssystemen och har dessa i åtanke vid val av betalningsmetod.²⁰⁵

Generellt kan sägas att ungefär 90 procent av alla betalningar från Sverige sköts genom ren betalning, och cirka 90 procent av dessa betalningar sker inom Västeuropa.²⁰⁶ Vid internationell handel utanför Europa blir dock de andra betalningsmetoderna mer användbara. Valet av betalningsmetod tycks därför ha en stark koppling till vart importören befinner sig. Vid export till exempelvis Asien, Afrika eller Mellanöstern används först och främst remburs eller förskottsbetalning som betalningsmetod. Vanligtvis krävs en mycket väl etablerad kontakt för att dokumentinkasso eller kreditbetalning skall komma på fråga. Att så är fallet beror på de kommersiella och politiska risker som exportören är tvungen att ta med i beräkningen vid handel med importör som befinner sig långt borta både geografiskt och tillitsmässigt.²⁰⁷

Vilken betalningsmetod exportören väljer beror på hur stora riskerna är i förhållande till hur mycket den aktuella betalningsmetoden kostar. Det är av avgörande vikt att exportören noga utvärderar vilket risktagande han är beredd att göra vid avtal om köp med en utländsk köpare. Vilka kommersiella och politiska risker måste vägas in? Vad för slags varor det rör sig om och vad köpekontraktet avser spelar också roll vid val av betalningsmetod. Om köpet exempelvis rör specialtillverkade varor, färskvaror, varor som snabbt kan variera i pris, eller varor som är kostsamma att transportera bör inte dokumentinkassobetalning väljas, eftersom det inte garanterar att importören faktiskt löser ut varorna. Om avtalet avser varor som är värda stora summor är det kanske inte värt det

²⁰⁵ A.G. Walker, *Export Practice and Documentation*, s. 164.

²⁰⁶ Telefonintervju med Thomas Lindholm, Nordea, 2003-09-15.

²⁰⁷ Telefonintervju med Mikael Lundquist, Nordea, 2003-12-05.

risktagande en visserligen mindre kostsam men också mindre säker betalningsmetod, som kreditbetalning, innebär. I sådana fall är förskottsbetalning eller en bekräftad oåterkallelig remburs de säkraste alternativen.

Det går inte att ange någon betalningsmetod som den som skulle vara det bästa alternativet för en svensk exportör som skall bedriva internationell handel. De olika metoderna har alla sina för- och nackdelar, därför måste en bedömning göras utifrån de förutsättningar och uppfattningar som den enskilde exportören har. Val av betalningsmetod är av stor vikt och kan innebära skillnaden mellan att göra en lönsam affär eller att betalningen helt går förlorad, vilket i sin tur i värsta fall kan leda till konkurs. Det kan därför vara väl värt mödan att göra en noggrann undersökning av vilken betalningsmetod som skall användas, något som detta arbete förhoppningsvis har bidragit till att underlätta.

Käll- och litteraturförteckning

Litteratur:

- Bogdan, Michael *Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem*, 2:a uppl., Norstedts Juridik, Stockholm 2001.
- Boman, Per *Exportören, importören och banken*, 9:e uppl., Norstedts Förlag, Stockholm 1987.
- Chinkin, C.M., Davidson P.J. and Ricquier W.J.M. [Ed.] *Current Problems of International Trade Financing*, Malaya Law Review and Butterworth & Co., Singapore 1983.
- D'Arcy, Leo, Murray, Carole and Cleave, Barbara *Schmitthoff's Export Trade: The Law and Practise of International Trade*, tenth edition, Sweet & Maxwell Ltd., London 2000.
- Gorton, Lars *Rekursrätt*, P.A. Norstedt & Söners Förlag, Stockholm 1980.
- Rättsliga ramar för internationella affärer – en översikt*, Juristförlaget, Stockholm 1993.
- Hellner, Jan *Speciell avtalsrätt II Kontraktsrätt*, 2:a häftet, 3:e uppl., Juristförlaget, Stockholm 1996.
- Herre, Johnny *Kommentar till köplag (1990:931)*, Karnov, svensk lagsamling med kommentarer, bd 1, 8:e uppl., s. 565-590.
- Kommentar till växellag (1932:130)*; Karnov, svensk lagsamling med kommentarer, bd 1, 8:e uppl., s. 650-665.
- Jack, Raymond *Documentary Credits*, Butterworths, Great Britain 1991.
- Lehrberg, Bert *Moderna betalningsformer*, Norstedts Juridik, Stockholm 1997.
- Ramberg, Jan *International Commercial Transactions*, 2:a uppl., Norstedts Juridik, Stockholm 2000.
- Ramberg, Jan och Herre, Johnny *Köplagen*, Norstedts Juridik, Stockholm 1995.

- Sarcevic, Petar and Volken, Paul [Ed.] *International Contracts and Payments*, Graham & Trotman, Great Britain 1991.
- Wahlgren, Peter *Juridisk riskanalys – Mot en säkrare juridisk metod*, Jure AB, Stockholm 2003.
- Walker, A.G. *Export Practice and Documentation*, third edition, Butterworths, Great Britain 1985.
- Whiting, D. P. *Finance of International Trade*, fifth edition, Pitman Publishing Ltd., Great Britain 1987.
- Författare saknas *Exporthandboken – Internationell affärsutveckling för små och stora företag*, Sveriges Exportråd och Industrilitteratur AB, Jönköping 1999.

Artiklar:

- Burn, Michael *Making international payments--navigating the course*, Afp Exchange, 2002, vol. 20, issue 1, p. 62-65.
- Dennis, Michael C *Exporters can choose different terms of sale*, Business Credit, 1993, vol. 95, issue 10, p. 40-42.
- Derderian, Jeanne *Taking the "foreign" out of foreign trade: Demystifying international commerce*, The Secured Lender, 1995, vol. 51, issue 5, p. 50-53.
- Gorton, Lars *Remburs, dokumentgranskning och doktrinen om strikt uppfyllelse*, Svensk Juristtidning, årgång 88, nr. 9, s. 957-969.
- Remburs som betalning*, Juridisk Tidskrift vid Stockholms Universitet, 2003, årgång 15, nr. 1, s. 28-56.
- Morphy, Erika *Form vs. Format*, Export Today, 1999, vol.15, issue 8, p. 47-52.
- Ratay, Andrea *Moving beyond letters of credit in international trade finance*, Business Credit, 2002, vol 104, issue 10, p. 22-25.

Elektroniska källor:

Commonwealth Bank

www.commbank.com

<http://www.business.commbank.com.au/businessdisplay/0,1928,CH2636TS8377,00.html>, 2003-10-16, 11:48.

Exportrådet

www.swedishtrade.se

<http://www.swedishtrade.se/exportinformation/default.aspx?pageid=90>, 2003-09-15, 10:49

<http://www.finansieringsguide.swedishtrade.se>, 2003-10-16, 11:19

<http://login.swedishtrade.se/frameworks/frameset.asp?id=3&method=pop>, 2003-12-03, 12:18.

<http://www.finansieringsguide.swedishtrade.se/Alternativa/Bankinkasso.htm>, 2003-10-16, 11:17.

<http://www.finansieringsguide.swedishtrade.se/> 2003-11-16, 15:41.

Föreningssparbanken

www.foreningssparbanken.se

<http://www.foreningssparbanken.se/sst/inf/out/infOutWww/0,,2158,00.html>, 2003-10-16, 11:38.

http://www.foreningssparbanken.se/foretagsweb/4/4_2/betalt.html, 2003-10-16, 11:36.

Nordea

www.nordea.se

<http://www.nordea.se/foretag/utland/index.html>, 2003-09-15, 11:02.

Swift

www.swift.com

http://www.swift.com/temp/41921/8835/eUCP_guidelines_summary_020625_V6.pdf, 2004-01-12, 11:07

Uncitral

www.uncitral.org

<http://www.uncitral.org/en-index.htm>, 2004-01-12, 11:46

Intervju:

Telefonintervju med Thomas Lindholm, Chef för utländsk betalningsservice på Nordea i Stockholm, utförd av Sara Andersson 2003-09-15.

Telefonintervju med Mikael Lundquist, Trade Finance på Nordea i Stockholm, utförd av Sara Andersson 2003-12-05.

Andra källor:

ICC Uniform Customs and Practice for Documentary Credits no. 500

ICC Uniform Rules for Collections No. 522

ICC Uniform Rules for Contract Guarantees No. 325

ICC Uniform Rules for Demand Guarantees No. 458

United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)

Rättsfallsförteckning

Svenska rättsfall:

NJA 1963 s 136

NJA 1970 s 487

NJA 1978 s 560

NJA 1988 s 312

NJA 2002 s 412

Engelska rättsfall:

E.D. & F. Man Ltd. v Nigerian Sweets & Confectionery Co. Ltd [1977] 2 Lloyd's Rep. 50 QBD (Comm Ct)

Lloyd's Bank v. Bank of America National Trust and Savings Association [1937] 2 K.B. 631; [1938] 2 K.B. 147.

Momm v Barclays Bank International Ltd.
[1977] QB 790

Power Curber International Ltd v. National Bank of Kuwait [1981] 2 W.L.R. 1233.

Soproma SpA v Marine & Animal by-products Corporation [1966] 1 Lloyd's Rep. 367 QBD (Comm Ct)

Amerikanskt rättsfall:

Delbrueck & Co v Manufacturers Hanover Trust Co
609 F 2d 1047 (2nd Cir. 1979), affg 464 F Supp 989.